Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237, 4-0807
УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 164. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 26-го СЕРПНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 26, 1954. No. 164. VOL. LXI.

ЗАСТРЕЛИВСЯ БРАЗИЛІЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ВАРГАС

УРЯД ПРЕЗИДЕНТА ОБНЯВ ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ ХОАС КАФЕ ФІЛГО; ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРИХИЛЬНИКІВ ВАРГАСА І КОМУНІСТІВ

Ріо де Джанейро, Бразилія. — 71-річний бразилійський президент Хетуліо Варгас застрелився в своєму палаці за кілька годин після того, як політики й військовики змусили його, щоб він на 90 днів передав урядування віце-президентові, щоб можна було розв'язати кризу, яка виникла внаслідок убиства майора летуна Рубенса Ф. Ваца та поранення протиурядового видавця Карлоса Лясерди. Варгас стрелив собі в серце і за кілька хвилин помер. Ствердженo, що в застріленні майора-летуна брали участь три члени розв'язаної тепер президентської варти. Військові кола домагались резигнації президента, але Варгас не погоджувався на те, хоч його намовляли до цього всі члени кабінету. Вкінці він погодився на 90-денну відпустку, яку мав перебути в своєму палаці, але за кілька годин після того застрелився. Він вибраний на президента 3 жовтня 1950 року, і президентом мав бути до кінця 1955 року. Уряд президента перейняв віцепрезидент Кафе. Хетуліо Дорнеллес Варгас — це державний муж, який кілька разів приходив до влади, хоч його революційним способом усували з його становища, але нарід його за якийсь час знову вибирав. Він був тимчасовим президентом, вибраним президентом і диктатором від 1930 до 1945 р. 1945 р. армія змусила Варгаса залишити диктатуру, і він мусів резигнувати, але 1950 року його під час виборів знову вибрали на президента, і він ним був до смерти. Варгас народився 1883 року на тваринній фармі в провінції Ріо Гранде до Сул, і був спочатку ковбоєм. Пізніше закінчив університет, був членом провінційного парляменту, пізніше послом федеральної леґіслятури, і міністром фінансів. 1930 року він він похід ковбоїв на столицю, але під час того походу скинуто федеральний уряд і Варгас став тимчасовим президентом. Варгас мав четверо дітей, двох синів і дві доньки. Одного його сина обвинувачували в тому, що він замішаний у вбивстві летуна майора.

В прощальному листі до народу, якого президентом Варгас був впродовж 18-ох років, покійний президент обвинувачує „міжнародні групи", які працюють проти інтересів Бразилії, і які спричинили ситуацію, що довела до його самовбивства. Цей лист Варгаса ставить собі ціллю щераз вдарити по своїх ворогах, щоб здобути опінію бразилійського народу і оборонити свою честь. В цьому листі пише Варгас: „Щераз об'єднались сили проти інтересів народу і знову виступили проти мене." В цьому листі бувший президент вичисляє свої успіхи, які мали за ціль добро народу. „Я був невільником народу, і сьогодні я звільняю себе для вічного життя. Але той нарід, якого я був рабом, вже більше не буде нічим невільником". Віцепрезидент Хово Кафе Філго звернувся з закликом до народу, щоб залишив політичні непорозуміння і віддав останню прислугу покійному президентові. В столиці Бразилії вибухнули демонстрації прихильників Варгаса, які частинно звернені проти ЗДА. Сильні відділи поліції боронять будинку американської амбасади. Комуністи старалися використати ситуацію і в Бельо Горізонте здемолювали інформаційний американський уряд. В Порто Алеґре обкидано камінням американський консулят. В Ріо де Жанейро демонстранти знищили два вози, які везли часопис „О Глъобо", а також демонстранти палили часопис „Трибуна да Імпренса", який видає противник Варгаса. У Вашингтоні державний секретар Джан Фостер Доллес заявив на пресовій конференції, що він співчуває наглій смерті президента Варгаса і вислав з цього приводу глибокі вислови співчуття бразилійському міністерстві закордонних справ.

ПРЕЗИДЕНТ ПІДПИСАВ ПРОТИКОМУНІСТИЧНИЙ ЗАКОН

Президент Айзенгавер, перебуваючи на вакаціях в Денвер, Колорадо, тримає тількищо підписаний ним закон про заборону комуністичної партії та контролю комуністів.

Денвер, Колорадо. — Президент Айзенгавер підписав протикомуністичний закон, заявляючи, що американський нарід рішений виключити з свого політичного життя ті організації, які в дійсності змагають до насильної зміни форми уряду ЗДА. Президент заявив: „Я саме підписав закон, який має дати кращу зброю в руки тих агенцій, які дбають про законність в цій країні, а головно генеральному прокураторові і ФБІ в боротьбі проти комуністичної загрози". Президент ствердив, що комуністична партія — це звичайна партія, тільки група змовників, і тому вона не повинна користуватися правами і привілеями політичної партії. Головні пункти цього протикомуністичного закону такі: 1. Комуністична партія і всі її прибудівки перестають бути правною організацією і не мають права виступати в судах і заключати контракти. 2. Протикомуністичний закон визнає комуністичну партію незаконною, і внаслідок цього всі її члени мусять реєструватися в департаменті справедливости як ворожі агенти. Ворожі агенти не можуть займати урядові становища, ані працювати в оборонних фабриках. Не можуть також дістати пашпорту на виїзд закордон. 3. Цей закон передбачає 14 пунктів, за які суди можуть карати комуністів. 4. Робітничі спілки, опановані комуністами або їхніми попленчатами, не матимуть права заключати спільні договори з підприємцями для своїх членів. Президент заявив, що він підпише ще три закони, звернені проти підривних елементів. Ці три закони — це закон про позбавлення громадянських прав тих осіб, які були засуджені за те, що змагали до насильної зміни форми уряду ЗДА. Другий закон, що про нього згадував президент, — це закон про кару смерти для шпигунів під час миру, а третій про відмову старечої пенсії тим федеральним урядовцям, які були засуджені федеральними судами за протидержавну акцію. Президент заявив, що його уряд зробив поважний поступ в боротьбі проти комуністичної змови. „Я гордий з того, казав Айзенгавер, що в цій боротьбі проти підривних елементів не порушено прав людських і не порушено Конституції". Деякі правники заявляють, що цей закон може бути уневажнений Найвищим Судом ЗДА. Представник комуністичної партії в Ню Йорку заявив, що його партія заскаржить цей закон в Найвищому Суді ЗДА, бо він незгідний з Конституцією ЗДА.

ДОЛЛЕС СПОДІВАЄТЬСЯ, ЩО ФРАНЦІЯ РАТИФІКУЄ ПАКТ ОБОРОННОЇ СПІЛЬНОТИ

Вашингтон. — „Я все ще маю надію, що коли Франція стане перед остаточним рішенням, то вона піде по лінії своєї великої традиції ідеалізму, базованого на розумінні реальних відносин, і вибере свою цементуючу участь в Європейській Оборонній Спільноті, яка є французькою концепцією, а не стане осторонь", — заявив американський державний секретар Дж. Ф. Доллес на пресовій конференції, що відбулась в вівторок 24 ц. м. Доллес відмовився відповісти на питання, що зробить Америка на випадок, коли той пакт не буде ратифікований французьким парляментом, підкреслюючи, що актуальна американська політика все ще спирається на тому пакті і надії, що він стане дійсністю. Доллес пригадав тільки, що Президент має уповноваження, які дають йому свободу поважних рішень в ділянці закордонної політики. Взагалі, державний секретар був дуже обережний у формулюванні свого становища у відношенні до теперішніх критичних хвилин у Франції, де рішається доля названого пакту, і не сказав нічого, що могло б бути зрозуміле або як натиск на Францію і погроза супроти Франції, або як зміна американської політики у відношенні до европейського Заходу. — З інших справ, що їх порушив державний секретар, була передусім справа східно-азійського пакту, який буде предметом призадуми на міжнародній конференції у Манілі, яка розпічнеться 6 вересня ц. р. Доллес потвердив теж, що ЗДА рішені боронити Формозу й сумежний архіпеляг Пскадорів.

Комуністи тільки страшать наїздом на Формозу

Тайпей. — З'єднані Держави і Національний Китай не беруть дуже поважно заповідь Чу Ен-лая про конечність „визволити" Формозу від „американської окупації", — коментує міжнародна преса, звертаючи увагу, що таке залякування належить до комуністичної стратегії у холодній війні, з спеціяльною ціллю в даному випадку — розколоти альянтів на тлі суперечки про відношення до нинішнього режиму в Китаї. Десант великих військ вимагав би попередньої довгої і дбайливої підготови, — зазначає американська преса — а зосередження біля комуно-китайського узбережжя великої кількости транспортових кораблів і ще більшої кількости поромів не можна перевести непомітно перед доброю розвідкою Чіян Кай-шека. Зрештою, заявляють китайські націоналісти, комуністичні режими воліє вести тактику розкладання слабих держав і розпалювання „повстань" та „громадянських воєн", аніж одверто воювати, а в даному випадку — наражатися на зустріч око-в-око з 7-ою американською флотою.

Рі виправдує відкликання американських дивізій

Сеул. — Південо - корейський президент Сингман Рі, промовляючи до 70,000 південних корейців на сеульському міському стадіоні, здержався від ремствування на американців за відкликання 4 дивізій. „Нема користи з чужинецьких військ, які стоять в Кореї, коли вони не йдуть воювати з комуністами". Це була перша заява старенького Рі від часу проголошення рішення американських військових чинників відкликати дальші 4 дивізії з Кореї. „Ми не повинні боятися, — сказав Рі, — навіть, коли б ЗДА забрали всі війська з Кореї, бо ж ми знаємо, що Господь нам допоможе". Рі 13 серпня ц. р. вернувся до Кореї з 20-денної подорожі по З'єдиненим Державах.

Міжнародний Союз Студентів — комуністична аґентура

Москва. — Міжнародний Союз Студентів — це установа, яка служить передусім для ведення комуністичної пропаганди між студентами, — заявив Френк Копплстон, голова Британського Національного Союзу Студентів на з'їзді Ради Міжнародного Союзу Студентів у Москві, що відбувається в новому будинку Московського університету. Так само Тоні Енрікез, голова Національної Федерації Студентів Канадійських Університетів гостро виступив проти офіційного звідомлення управи Міжнародного Союзу Студентів, наче західні студентські організації, члени Союзу, не хочуть допустити до нього організацій з колоніяльних і недорозвинених країн. Він назвав таке твердження брехнею з ціллю дискредитувати Захід.

Хочуть арештувати лідера західньо-німецьких комуністів

Бонн. — Федеральний суд у Карльсруге видав наказ заарештувати лідера західньо - німецьких комуністів, Макса Рермана, під закидом протиконституційної діяльности. Рейман виїхав був на комуністичну імпрезу до Ляйпціґу, але мав промовляти на комуністичному вічі в Гамбурзі. Після проголошення газетами, що йому грозить арештування, він у Гамбурзі, очевидно, вже не явився.

ЗАХІДНЯ НІМЕЧЧИНА ВСЕ ОДНО ДІСТАНЕ СУВЕРЕННІСТЬ

МЕНДЕС-ФРАНС ОГІРЧЕНИЙ НА 5 ДЕРЖАВ ІЗ БРЮССЕЛЬСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ. — НАСТУПНОГО ТИЖНЯ ВИРІШИТЬСЯ СПРАВА ПАКТУ ОБОРОННОЇ СПІЛЬНОТИ

Париж. — Після засідання французької ради міністрів, на якому Мендес-Франс склав звідомлення з Брюссельських розмов з англійськими державними мужами Черчилем і Іденом, стало відомо, що французький прем'єр рішився передати справу пакту Оборонної Спільноти на вирішення парляментові, не зв'язуючи з вислідом голосування справи довіря для уряду. Таким чином французький прем'єр Мендес-Франс підкреслює неначе свою невтральну позицію у відношенні до того пакту, не налягаючи на його прийняття, але й не настоюючи більше на конечність прийняти ті зміни у пакті, що їх рішуче відкинули 5 інших західних держав, сиґнатарів того пакту, на Брюссельській конференції. Мендес - Франс, як повідомляє преса „з цілком достовірних джерел", дарма що не появилось ніяке офіційне повідомлення про згадане засідання ради міністрів, — скаржився на всіх інших учасників Брюссельської конференції, які — мовляв — заняли непримирне становище. Щодо своєї розмови з Черчилем і Іденом, то Черчил — згідно з звідомленням Мендес-Франса — перестеріг свого французького гостя, що на випадок відкинення Францією пакту Оборонної Спільноти З'єднані Держави ... з европейського континенту, прихилившись до концепції так званої периферійної стратегії, себто оборони Европи з баз в Англії, Еспанії і Північної Африки. Голосування у французькому парляменті відбудеться мабуть у найближчий вівторок. До того часу французька рада міністрів вирішить ще, яку поставу мають зайняти самі міністри. По всій імовірности вони матимуть вільну руку, щоб кожний голосував, як хоче. Мендес-Франс відділив справу ратифікації так званого мирового договору в Бонні від пакту Оборонної Спільноти: згаданий мировий договір, який надавав суверенність Західній Німеччині, був досі тісно зв'язаний з пактом Оборонної Спільноти, бо діставав правну силу тоді, коли пакт Оборонної Спільноти був ратифікований всіми шістьма його сиґнатарами. Тому що досі Франція й Італія його не ратифікували, Західня Німеччина все ще не має суверенности. Розмежування тих двох договорів французьким прем'єром спирається на рішенні Мендес-Франса підтримати З'єднані Держави й Англію в їх постанові признати Західній Німеччині негайно суверенність, якщо пакт Оборонної Спільноти не був би ратифікований. Черчил і Іден, як показується тепер, трималися у своїй розмові з Мендес-Франсом напряму, устійненних разом з З'єднаними Державами, — підкреслюють це з вдоволенням коментарі американської преси. На всякий ... день принесе вже вирішення тієї замріченої ситуації, яка існує постійно у зв'язку з непевним і сумнівним відношенням Франції до справи західньо-европейської Спільноти.

Етлі конферував із Мао Тсе-тунгом

Пейпінг. — Колишній англійський прем'єр, тепер лідер опозиційної Партії Праці, Клемент Етлі, який разом із 7-ма членами англійського парляменту, лейбуристами, перебуває з відвідинами у комуністичному Китаї, мав двогодинну розмову з найвищим комуно - китайським вельможою, Мао Тсе-тунгом. Про зміст їхньої розмови не появився ніякий комунікат. Газети здогадуються, що так само, як Маленкова і Чу Ен-лая, також Мао Тсе-тунга Етлі неофіційно запросив прибути з відвідинами до Англії, дармащо таке запрошення мусіло б мати згоду і потвердження від англійського уряду. Мао Тсе-тунг, на відміну від Сталіна і ще більше Маленкова, надзвичайно рідко появляється публічно, а місце його постійного замешкання законспіроване. Побачення Етлі з Мао Тсе-тунгом має, на думку деяких американських часописів, історичне значення, бо це — перший випадок, коли Мао Тсе-тунг прийняв будь-якого західного державного мужа.

Булганін п'є на честь західніх армій

Москва. — Маршал Ніколай Булганін, совєтський міністер оборони, бувши в румунському посольстві у Москві на бенкеті з нагоди 10-роковин звільнення Румунії від нацистської окупації, виголосив тост, в якому прославляв совєтську армію, що „взяла на себе найбільший тягар у визволенні Румунії. Але не треба забувати — сказав він — також американську, французьку, мадярську, югославську, чеську, польську і румунську армії". Булганін вже вдруге в останньому часі використовує нагоду, щоб виголосити „примирливий" політичний тост, за зразком тостів, виголошуваних на бенкетах, що відбулись в Москві в честь соціялістичних англійських гостей.

6,500,000 осіб вже за вересень дістануть збільшені пенсії

Вашингтон. — Урядовці Дирекції Соціяльного Забезпечення повідомляють, що 6,500,000 осіб вже за вересень цього року дістануть збільшені пенсії, згідно з новим законом про соціяльне забезпечення. Кожний пенсіонер разом з чеком на пенсію за місяць серпень дістане повідомлення, що він не потребує вносити окреме прохання, бо й без того дістане збільшену пенсію за місяць вересень. Чеки за вересень виплачуватиметься 4 жовтня. Кожна особа чи родина, які дістають пенсії, матимуть підвишку в висоті принаймні п'ятьох долярів. Теперішня найнижча пенсія становить 25 долярів місячно, а від 1 вересня цього року вона виноситиме 30 долярів. Хто дотепер діставав найвищу пенсію в висоті 85 долярів місячно, той від вересня діставатиме 98.50 доляра. Члени родини, які дотепер діставали по 18.80 доляра місячно, діставатимуть по 30 долярів на місяць. Але хто досі з членів родини діставав 30 долярів на місяць, той дістане від 1 вересня тільки 33.80 доляра. Цей самий закон поширює соціяльне забезпечення ще на 10 мільйонів людей.

Мічелл зізнаватиме в справі контракту з фірмою Діксон-Ейтс

Вашингтон. — Голова Демократичного Крайового Комітету Стіфен А. Мічелл заявив, що він радо свідчитиме в справі контракту, який заключила Комісія Атомової Енергії з фірмою Діксон-Ейтс в справі постачання електрики для нової атомової фабрики. Мічелл обвинувачує президента Айзенгавера, що він за дорожчу ціну казав заключити контракт з цією фірмою, бо в ній один із директорів є приятель президента Джовнс. Президент заперечив це обвинувачення і казав опублікувати документи, які відносяться до цієї справи. Комісія Атомової Енергії в Конгресі, що її очолює конгресмен В. Стерлінг Кол, має вести слідство в цій справі і на нього запросила Мічелла, щоб він особисто виявив, чому обвинувачує президента. Мічелл сказав, що радо свідчитиме в цій справі на комісії, хоч і зазначив, що він невдоволений з тону запрошення, яке вислав йому Кол.

В АМЕРИЦІ

● Бриґадний ґенерал Вільям Г. Колберн відзначив двох американських капралів, які перейшли всі тортури у комуністичному полоні в Кореї, але не заломилися і не піддалися комуністичним намовам. Сальваторе Р. Конті відзначено Дубовим Листком до Бронзової Зірки, а Джозефа Ді Като Армійською Стяжкою.

● В Буенос Айресі з нагоди третіх роковин, як минуло від того дня, коли Ева Перон заявила, що не буде кандидувати на віце-президента держави, урочисто виконано створену на її честь симфонію. Автор цієї симфонії аргентинський композитор Луіс Мілічі.

● Президент Перон нарікає, що в Аргентині так розрослася бюрократія, що він мусить підписувати навіть акт про здоровлення армійського мула.

● Сесія Об'єднаних Націй почнеться 21 вересня і „на відпустку" виїхали гакож всі ті, меш, які ... на ... 21 ... рікою коло будинку цієї світової організації. Природники заявляють, що меш ... від ... пр ...

● 58,000 - тонновий боєвий корабель „Міссурі", на якому японці підписали свою капітуляцію, відійшов з порту Норфолк у Вірджінії до Бремертону в Вашингтоні, де стоятиме на складі. З огляду на ощадність, цей корабель вилучено з бойового стану американської фльоти.

● Роберт Ле Барон заявив на американській виставці в Ріо де Жанейро, що ЗДА могли б на п'ять років приспішити використання атомової енергії для мирних цілей в Латинській Америці, коли б погодилися допомогти державам Південної Америки в цій справі.

● Американська армія домагається твердого військового виховку, який загартував би вояків, але матері нарікають, що їхніх дітей ніхто без потреби мучать при війську. Загартований вояк має більші шанси зберегти своє життя на війні.

СОЮЗОВИЙ ФЕСТИН 12-го ВЕРЕСНЯ — ОДНА ІМПРЕЗА БЕЗ ПОЛІТИКИ

Ню Йорк. — Великий „Союзовий Фестин", що має відбутися 12-го вересня на Союзівці біля Керґонксону, буде рідкісною тепер у нашій громаді імпрезою без політики. Так рішили збори представників відділів УНС метрополітальної округи, які є організатором фестину, на своїх нарадах, що відбулися в Народному Домі у вівторок ввечері. Нарадами проводив адв. М. Пізнак, заст. голови УНС, в асисті двох головних радних і секретарів метрополітальної округи, — п-ні М. Демидчук і д-ра Я. Падоха. На зборах були приявні теж голова УНС Д. Галичин, гол. секретар Г. Герман та гол. касир Р. Слободян. Уже попередня підготова до фестину виявила, що він готов стати справді найбільшою товариською імпрезою сезону, а його програма започаткує відновлення на цій землі деяких приємних старокрайових традицій. Численні громади із стейтів Ню Йорк, Ню Джерзі, Пенсилванія, Делевар, Конектикат, Ровд Айленд та інших уже заповіли свій приїзд окремими автобусами та приватними автами. Зголошення на прогулянку приймають у всіх громадах секретарі місцевих відділів УНС. Програма фестину буде зорганізована цілком на старокрайовий лад. — Головну ролю таки справді гратиме заангажована Українська Духова Оркестра „Сурма" з Джерзі Сити (30 музикантів) під проводом проф. В. Задорного, а крім виступу танцюристів, будуть влаштовані усі такі імпрези, які характеризували старокрайові фестини: пошта, перегони в мішках, колесо щастя, спортові змагання та безліч інших несподіванок, що разом із звичайними в таких випадках танцями та товариськими забавами, мають на меті забезпечити кожному учасникові фестину найбільші можливості відпочинку, забави та культурної розваги. До того сама Союзівка з її прекрасним положенням та великими вигодами становитиме ідеальне місце на того роду імпрезі, де веселий товариський зустріч громадян та молоді з багатьох місцевостей. Управління Союзівки зі свого боку вже почало заходи, щоб кожному з учасників Фестину дати нагоду заспокоїти його голод і спраґу. На нарадах у Ню Йорку підкреслювано, що цей Фестин буде побажаним доповненням та завершенням цілої низки союзових імпрез, які відбулися в цьому ювилейному році, як великий ювилейний фестиваль у Карнеґі Гол в Ню Йорку в травні, конвенції у Вашингтоні з початком червня ітп. Дальші подробиці фестину будуть подані в оголошеннях.

В СВІТІ

● Комуністи збільшили свої впливи на Кипрі, використовуючи націоналістичну агітацію за злукою з Грецією — зазначає в річному звіті британський колоніяльний уряд і вважає це доказом, що такої агітації не вільно допускати. Тим часом настрої проти Англії в Греції і на Кипрі щораз зростають.

● У комуністичному Китаї 8 осіб засуджено на смерть за „контрреволюцію" — повідомило московське радіо за комуністичними китайськими часописами. Їх судили у великому показовому процесі в провінції Шензі, де всіх оскаржених було 103 члени „реакційної організації".

● Половина амнестованих 17,000 в'язнів, які на останнє Різдво вийшли на волю з італійських в'язниць, вернулися до в'язниць, доконавши різних нових переступств і злочинів. Компетентні чинники в Італії певні, що до найближчого Різдва в'язниці матимуть знову 50,000 „клієнтів", себто саме стільки, скільки їх в часі проголошення минулорічної амнестії.

● Катастрофа голляндського літака, що впав у море за 20 миль від узбережжя Голляндії, куди летів із Ню Йорку з 21 особою, все ще сповита таємницею. На літаку сталося щось таке, що не дозволило пілотові навіть вилучити автоматичне радіосполучення, щоб дати сиґнал. Здогадуються, що причина цього така сама, як та, що спричинила дві страшні катастрофи англійських літаків: не виключають підкинення сильної бомби, яка розірвала літак на кусні.

● Поспішний поїзд, який мчався з Альжесірасу до Мадриду в Еспанії, ідучи згори, вискочив із рейок. 6 осіб відразу згинули, є кількадесят ранених.

● Пані Марґарет Гарботл святкувала в Спенимурі в Англії 102 роковини свого приходу на світ. Коли її спитали, що вона могла б сказати про події, які запам'ятала, вона, потираючи у вікно, за яким від вечера ніхто ... але здається, все, що ... „Це найгірше літо, що тямлю у своєму житті".

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОБЛЕМА ФРАНЦІЇ

Франція, через своє становище у важливих міжнародних справах, стала світовою проблемою першої ваги. Сталося це впродовж останніх двох місяців, від часу приходу до влади відносно молодого, бо 47-літнього прем'єра Мендес - Франса, раніше цілком невідомої і тепер найбільш суперечної і до деякої міри загадкової фігури в політичному світі. Мендес-Франс за два місяці свого урядування діяв так швидко і в стількох напрямках, що в західніх, зокрема американських, політичних колах починають дивуватись, куди він властиво прямує і чого хоче.

Для характеристики акції Мендес-Франса можна б тільки згадати: перемир'я в Індо-Китаї, яке в Америці вважають капітуляцією перед комуністами, пропозиція нових переговорів з Кремлем у справі Німеччини, і тепер пропозиції та заходи в справі зміни договору про Европейську Оборонну Спільноту, які загрожують розвалом тієї спільноти. Правда, Мендес-Франс запевняє, що він „добре думає" і „добре бажає", але ці запевнення, в світлі фактів, нікого не переконують. В західніх дипломатичних колах побоюються, що політика Мендес-Франса виразно скерована на нове угодівство з Кремлем і може означати або капітуляцію перед Москвою, або розбиття оформленої і зліпленої з таким трудом західньої оборонної системи, що в одному і другому випадку було б рівнозначне з катастрофою.

Мендес-Франс насамперед виявляв виразні тенденції згоди на запропоновані Москвою нові розмови в справі Німеччини. Опісля він виявив свою „добру волю" тим, що погодився здержатись з відповіддю трьох західніх держав на московські пропозиції аж до часу розгляду французьким парляментом справи договору про Европейську Оборонну Спільноту. Тим часом у справі того договору він видвигнув пропозиції, які „розводнювали б" його до тієї міри, що він втратив би свою вартість та розійшовся б із своїм призначенням. Договір, як відомо, подуманий на те, щоб включити Західню Німеччину в західню оборону, що ЗДА і за ними теж Англія вважають базою цієї оборони. Мендес-Франс вияснював це тим, що його парлямент теперішнього договору не ратифікує. Інші партнери договору на останніх нарадах у Брюсселі відкинули французькі пропозиції, а намагання Мендес-Франса добути торгу ще на окремих нарадах з Черчилем та Иденом у Лондоні теж не мали успіху. Мендес-Франс заповів, що підписаний текст договору він предложить парляментові, але не на базі рівночасної ухвали заяви довір'я для уряду. Це значить, що уряд сам не вважає ратифікації того, рішального в очах інших західніх країн, договору за таку важливу справу, щоб її підтримати своїм авторитетом.

Це все ставить перед Заходом альтернативу: рахуватись із становищем Франції і залишити не тільки саму Німеччину в теперішньому безборонному стані на ласку й неласку озброєних до зубів большевиків, але і зрезиґнувати з рішальної в опінії Заходу німецької участи в спільній оборонній системі, або продовжувати справу з Німеччиною, наражаючись на евентуальний вихід Франції з західньої оборонної системи та на її безпосередні коншахти з Москвою.

Ані в минулому теперішнього французького прем'єра, ані в його дорадниках немає нічого такого, що могло б кидати тінь на їх французький патріотизм, їх західню орієнтацію та на їх „добру волю". Сам Мендес-Франс, як і його дорадники та співробітники, добре знають Америку і є великими прихильниками американської системи, але в закордонній політиці теперішній французький прем'єр виявився звеличником курсу покійного президента Рузвелта, наставленого на „співіснування" та „співжиття" з комуністичним світом. Крім того, Мендес-Франс та більшість його співробітників мають марку французьких „націоналістів" під кутом французького відношення до Німеччини. Французько-німецькі відносини, досвід минулого та побоювання, що вони можуть повторитись у майбутньому, є тою призмою, крізь яку теперішні французькі політики та французька публічна опінія оцінюють кожночасне міжнародне положення та під знаком якої поступають.

В кожному разі проблема Франції буде вирішена в найближчому часі у зв'язку з договором про Европейську Оборонну Спільноту. Від того, як ця проблема буде вирішена, може залежати дальший курс історії.

Сорок років революції

Саме тепер світова преса відзначає 40-річчя вибуху першої світової війни. Відзначаючи, коментує причини й наслідки цієї першої у великій черзі модерних воєн, що поглинула мільйони людських існувань, знищила неоцінені здобутки людської культури, в багатьох країнах призвела до давно небаченої господарської розрухи.

Коли 28 червня 1914 року сербський терорист убив на вулиці Сараєва австрійського престолонаслідника, ніхто й не думав, що оце обсувається один з основних каменів сучасного нам світу. Не було такої думки й пару тижнів пізніше, коли на німецько-російськім і австрійсько-російськім кордонах вибухли перші гарматні й загорілися перші села. Думалося, що це одна з тих таких численних, прямо конвенціональних воєн, що майже періодично потрясають Европою, і що ця війна, як і майже кожна до того часу, закінчиться невеликою мандрівкою державних кордонів, пересуненням в міжнародній вазі й значенні декількох держав, в найгіршому для воюючих сторін випадку постанням одної чи двох малозначних, слабих, як тоді казали, буферних держав. Одним словом, ті, що починали війну аж ніяк не відчували, функцію якого історичного процесу вони стають, в який крутіж подій вони ведуть свої країни й континенти. Засліплені — одні жадобою помсти й реваншу, як французи ,другі, як бритійці, голодні на нові ринки збуту, інші, як німці, прагненням нових територіяльних здобутків ,або, як москалі, намаганням у вогні і крові великої міжнародної війни втопити внутрішні непорядки й кризи — всі вони зрушили лявіну, яка ось по черзі притолочує їх самих.

Бо доля захотіла інакше, як вони. На пересуненні кордонів не скінчилося, на постанні декількох малих держав не обмежилося. Впали всі три головні філари старої европейської рівноваги сил, а з тим захиталася і рівновага світу. Світу, який властиво був спертий на Европу, на її силу, духову геґемонію, прямо провід. У цей спосіб упадок цісарської Німеччини, Австро - Угорщини і царської Росії відкрив глибоку щілину, в яку почали вриватися нові вітри ,нові сили, що до того часу нагромаджувалися під поверхнею життя. А ті нові сили не знаходили співжиття ні з переможцями, ні з переможеними в першій світовій війні ,вони ніяк не вкладалися в існуючий і боронений переможцями лад і через те працювали на докорінне його знищення. На чолі тих сил ступали поневолені европейські народи, а разом з ними народи кольорових континентів, на чолі з многолюдною Азією. Хоч як тяжко голим оком схопити органічний зв'язок міх подіями на тих віддалених теренах, але він таки існував і події на одному відбивалися луною на другому.

Та це все не зразу було видне. Ще довго після европейської катастрофи — бо такою був для Европи вислід першої світової війни — „переможці" ходили зачаджені перемогою, а вибиті з рейок переможені намагалися розпачливими зусиллями втриматися на поверхні життя. Та поволі почали зарисовуватися нові силові фактори, поставали нові фронти, з яких розростався й посилювався штурм на поверсальську Европу. Тиск ішов з різних боків. Але до цього самого змагали різні незадоволені існуючим станом. А над тим усім силою свого морального тягару стояли національно- визвольні рухи народів, яких не допущено в 1918 р. до закріплення їхніх національних прав і свобід, їхніх національних держав.

Одначе на цьому великий історичний фермент не обмежувався. В лоні кожної західньої нації виростали нові соціяльні сили, які домагалися своєї участи в керуванні країнами. І це завершувало великий круг революційного процесу. В тому стані різні прикордонні інциденти, а з другого боку вуличні демонстрації й бої власних громадян з поліцією, чи військом були високо тривожними сиґналами. Та ті, що захищали існуючий стан, не бачили прийдешнього нового, нових національних сил, нових соціяльних прагнень та ідеалів і боронилися на старих фронтах, за старі позиції, старими пережитими засобами.

Такий стан в Европі й у світі застав 1-ий вересня 1939 року. І знов, як 25 років тому, державні мужі Заходу — і ті з досвідом першої світової війни, і нові, що виросли після війни, — бачили тільки фасад ,тільки фронтові лаштунки історичних подій, а не глибину історичної сцени, не те ,що ділялося за кулісами. Вони спокійно переочували далекі обрії і як в 1914-18 роках хотіли тільки: знищити Німеччину в Европі, а Японію в Азії. А далі . . . далі „хай буде потоп", вживаючи вислову Людвика XV.

І через те сталося, що так часто ставалося в історії. Події пішли понад голови людей, понад голови тих, що мислили себе їхніми майстрами. Ті, що думали, що вони посувають життя вперед, що вони видвигають пляни, яким сповнюватися в майбутньому, нагло опинилися в непередбачених ситуаціях. І треба додати: в ситуаціях, до яких вони не доросли й у яких не могли дати собі ради. Бо хіба ніхто не буде твердити, що Черчил домагався другої світової війни, щоб позбутися Індії, китайського ринку, чи на руїнах Німеччини простити большевикам шлях в Европу! Так само, як сьогодні ,схопивши величінь і розмах наявних революційних здвигів, ніхто не винуватиме Рузвелта, генерала Маршала, Стетініюса тощо! На наших очах відбувся трагічний конфлікт людських намірів і плянів зі зрушеними стихійними силами, які раз збуджені переможно йдуть вперед.

У висліді цього обидві світові війни сповнили тільки ролю засобу, що сприяє й пособляє великій світовій революції, яка оце триває вже сорок років і кінця якій не видно. Розмах її не раз викликає страх і розпач. Тим більше, коли зважити, з яким умінням і як перфідно ворог людства, червоно - московська імперія, використовує ці нові передові сили. Декому здасться, що розвиток подій у ближчому майбутньому вже перерішений. Але це далеко не так. Захід нарешті з'ясовує собі, що це дістється тепер у світі. І поволі ,хоч з дуже великим опором, шукає засобів, щоб включитися в нове, щоб увійти в ритм нових подій та нової доби і разом з ними будувати майбутнє. Очевидна річ, що це майбутнє вже не може бути з французькими комісарами в Індо-Китаї, англійськими саґібами в Індії і т. д. Правдою є, що большевики цю потребу побачили вже давніше. Але теж правдою є, що вони самі своєю внутрішньою природою ,своїм змістом і остаточними настановами далеко не є тою силою, яка може настало гармонізувати з ідеалами сучасної світової революції. І цей факт є основною перевагою Заходу.

Чи Захід використає її, а чи, може, задивлений в дрібні неісторичні цілі, заплутається у конфлікти в Зарі ,Трієсті, Марокко і т. д. А це дало б найкращу змогу большевикам зібрати у свої вітрила великі, зовсім не їхні, історичні вітри. Але ми маємо надію, що свідома воля західньої людини, її сила й енерґія, її передбачливість, що дали їй змогу створити найдосконалішу дотепер культуру, найвищу техніку і цим разом допоможе вийти із замотаних стежок на великий історичний шлях.

я. г.

Українські передачі радіо Визволення

(Допис з Німеччини)

Довго, дуже довго тяглися переговори і затягувалася справа українського відділу Радіо Визволення, спонзорованого Американським Комітетом Визволення від Большевизму. Понад рік тривали переговори, а від травня цього року почалося комплектування редакційного складу і пробні висилання. Врешті редакційний склад укомплектовано і 16 серпня о 5-ій год. по обіді европейського часу українські радіопередачі пішли в етер тобто на Україну.

При всіх застереженнях, це все ж таки досить поважні досягнення української політики на еміґрації. Є врешті добра можливість говорити своїм до своїх, говорити до поневоленої України.

Склад редакції українського відділу виглядає так: виконуючий обов'язки головного редактора — Микола Ковальський (УНДС) з Парижу, його заступник — Микола Степаненко (УРДП) з Ню Йорку, далі Михайло Добрянський (УНДС) з Лондону, Юрій Таркович (безпартійний, колишній мельниківець) Мюнхен і Андрій Ромашко, Німеччина, дотепер головний редактор часопису „Українські Вісті" (УРДП).

Кореспондентами радіо є: проф. М. Дубровський, Мюнхен (СЗСУ — Селянська Партія), інж. Василь Діберт, Мюнхен (УСП), п. Підкова, Німеччина (ОУНс), ред. Майстренко, Мюнхен (УРДП-лівиця), Осадчук, Берлін (УРДП) і ще декілька журналістів різних політичних переконань. Є практично всі: ліві, праві, „золота" середина і безпартійні. Під цим оглядом Виконному Органові УНР і Американському Комітетові вдалося залучити до співпраці широке коло журналістів. Осторонь стоять тільки прихильники ЗЧ ОУН і ЗП УГВР. Крім наведених, працюють в українському відділі ще: п. Олена Юрченко, як секретарка редакції, п. Ніна Коперник як спікер (рідкісний, чудовий контральт), п. Шульга, спікер і д-р Кушнір, перекладач на англійську мову.

З американського боку дорадником українського і білоруського відділів є містер Шенкленд, американець. Кажуть, що він нібито симпатично і з повним зрозумінням відноситься до стремлінь поневолених народів.

З нагоди відкриття українських радіоавдицій, відбулося офіційне і велике прийняття в найрепрезентативнішому мюнхенському американському клюбі „Гавс дер Кунст", у якому взяли участь всі члени редакції й співробітники українського відділу Радіо Визволення, як також чільні представники Американського Комітету: шеф загального радіомовлення містер Вільямс, містер Дрегер, шеф відділу радіомовлення з Ню Йорку, містер Шенкленд, дорадник українського і білоруського відділів, головний режисер містер Константин, шеф програми і т. д.

У цьому прийнятті взяли участь теж все шефи редакцій поодиноких національних радіоредакцій. Вони тепло і сердечно привітали українців з початком радіопередач. Кожному було ясно, що всі національні відділи дійсно радіють українцям, бачучи в них великого помічника в боротьбі проти спільного ворога. Головно теплими були привітання шефів білоруської, вірменської, туркестанської і азербайджанської редакцій. Всі національні редакції повідомили в своїх пересиланнях про початок українських радіопередач, а наші брати білоруси видали з цього приводу спеціяльну радіовідозву. Білоруські радіопересилання існують вже понад три місяці, а інших народів значно довше.

Шеф загального відділу радіомовлення, містер Вільямс, щиро вітаючи українців, передав привіт від неприявного головного представника Американського Комітету на Европу, містера Келлі. Містер Дрегер, який спеціяльно прилетів з Ню Йоку, передав побажання від адмірала Стівенса.

З українських політичних діячів брали участь на цьому прийнятті інж. Довгаль, заступник голови Виконного Органу УНР, й інж. Пігіло, шеф ресорту інформації ВО, добре відомий із своїх блискучих доповідей перед конґресовою комісією Керстена. Інж. Довгаль виголосив коротку, речеву промову, закликаючи членів української редакції пам'ятати про свої обов'язки перед нашим народом. Президент Витвицький спеціяльно привітав українську редакцію.

Українські радіопередачі будуть іти кожного дня від години 1 до 2, від 3 до 4, від 5 до 6 і від 7 до 8 за київським часом в діяпазоні 49 метрів; далі в діяпазоні 31 метр київського часу від 11 до 12 від 13 до 14 від 15 до 16 від 17 до 18 від 19 до 20 і від 21 до 22 і зрештою від 23 до 24 години знову в діяпазоні 49 метрів.

Українська програма покищо триватиме 20 хвилин, отже в кожну в наведених вище годин буде 3 рази повторювана, значить на добу буде повторювана 36 разів. Плянується ,як зачуваємо, поширити українську програму до 30 хвилин кожного дня.

Оскільки ми могли в Мюнхені зорієнтуватися і самі прослухати, то й зміст українських програм, під національним оглядом, непоганий. Програму починає український державний гимн „Ще не вмерла Україна . . ." і він же її закінчує. Ось уривки з перших двох статтей першої програми, що пішла в етер 16 серпня:

„Багата наша земля! Чудове її підсоння, талановитий, культурний нарід. І ми не шукаємо „щастя у чужому раї". Багата наша земля. Надра України і її географічне положення на межі між Сходом і Заходом були причиною її величі і її нещасть. Вони визначили її історичну долю і недолю".

„Кивська Русь, що стала колискою української державности, була видатним культурним центром, вогнищем давніх демократичних вольностей на сході тодішньої Европи. Через „матір городів руських" — Київ наша культура йшла в усі закутки Східньої Евопи. В пізніші часи козацтво надало блиску й могутности Україні в добу Хмельниччини".

„В огні й бурі національної революції 1917 року знову відродилась українська державність. Наш народ, бажаючи бути господарем власної долі на своїй землі, проголосив Українську Народну Республіку. Це було зроблено демократичним шляхом, як вияв суверенної волі української нації. Це сталося згідно з основними засадами самовизначення народів. Але Українська Народна Республіка стала жертвою большевицької аґресії. Щоб обманути український народ, що начебто нічого не сталося, аґресори перетворили Українську Народну Республіку на Українську Радянську Соціялістичну Республіку, вона стала ширмою поневолення українського народу комуністичною диктатурою . . ."

І далі говориться в цих передачах: „22 січня 1918 року Українська Центральна Рада — цей перший український парлямент, проголосила повну незалежність Української Народної Республіки. Українська Армія на чолі з Головним Отаманом Симоном Петлюрою билися проти червоної армії майже чотири роки, захищаючи Українську Землю від большевицької навали . . ."

Оце короткі, дослівні уступи з першої української радіопрограми. Виглядає зовсім не зле.

Вкінці хочемо ще підкреслити, що за перевіреними інформаціями росіяни не мають жадної, прямої чи непрямої контролі над українськими радіопередачами. Очевидно, так нас далі інформують, українці не можуть іти поза рямці політики Американського Комітету Визволення від Большевизму, але є можливості говорити про національні прагнення і визвольні змагання українського народу.

Хочемо ще додати, що Радіо Визволення в Мюнхені має тепер 9 національних, від себе зовсім незалежних радіоредакцій: Грузинська, Азербайджанська, Вірменська, Північно - Кавказька, Туркестанська, Російська, Татаро-Башкирська, Білоруська і Українська.

З початком українських передач завершено організаційний період радіомовлення. Тепер уже все має бути поширюване. Такі відомості ходять по завжди рухливому і бойовому „українському" Мюнхені, гарній і культурній столиці Баварії.

Обсерватор

Ненароком сказана правда

Відомо, що в 1953 році з нагоди ювілею так званого „возз'єднання" України з Росією Московська Академія Наук видала аж три томи документів про це горезвісне „возз'єднання". Треба думати, що ініціятива Москви була не випадковою: йшлося про витримані в імперіялістичному дусі „документи", що показували б це „возз'єднання", як найбільше добро для України та її народу. Науковці вибирали тільки „вірогідні" документи. Тому не зайвим буде переказати зміст одного з цих спеціяльно добираних документів. Він уміщений у другому томі названого видання на стор. 266-267 під числом 192. Змістом документу є звіт білгородських воєвід Бориска Рєпніна і Мітьки Карнова до посольського приказу в Москві в справі перебування в Україні самозванця Т. Анкудінова і про настрої українського народу. Документ ч. 192, датований 16 листопада 1650 року, подає, що згадані вище два воєводи посилали в Україну свого шпигуна Петра Прохорова „для провєдиванія вєстєй". Був цей шпигун у „литовських городах" Веприку, Гадячі, Рашівці та Миргороді і чув, що Хмельницький стоїть у Чигирині, а з ним тисяча татар. Люди в „литовських городах" за гетьманським наказом коней годують, запаси готують і міські твердині укріплюють та до якогось походу готуються. Далі йде цікаве місце, що говорить про давність нинішніх московсько-комуністичних способів організації шпигунства і підривної діяльности за допомогою . . . „торгівлі". Бояри нарікають на „черкасів" (так вони називали українців) за те, що „черкаси" легко викривають московських шпигунів і „говорят твоім государєвим рускім людєм, что оні, рускіє люді, к нім в літовскую сторону єздят нє для торгу, а для провєдиванія вєстєй".

Так ненароком московські вчені пропустили документ, що трохи проливає правдивого світла на цю добу і розкриває традиційні методи всіх кремлівських володарів — шпигунство і диверсії під плащиком „торгівлі" і „пропаґанди миру".

(микос)

Український Народний Союз, який нараховує тепер уже понад 70 тисяч членів, є такою передовою народною установою американських і канадійських українців, в списку членства якої не повинно забракнути теж і Вашого імені. Бо належати до У. Н. Союзу, значить належати до цього свідомого та ідейного загалу, який творить і веде наше громадське життя.

І. Коваль

РЕНЕ

(5)

Юрій підійшов до поруччя і оперся на нього, оглядаючи купу знищених авт. По хвилині почали напливати люди. Кожний з них, купивши білет, підходив до чорної таблиці й, глянувши на розклад їзди, а потім на годинника, скривлював обличчя. За кілька хвилин зібрався вже порядний гурт людей. І коли Юрій здивився на одного баварця, що в коротких, шкіряних штанцях стояв праворуч і смоктав люльку, він почув на собі чийсь погляд. Обернувшись, побачив Рене. Приглянувшись, вона сказала усміхаючись:

— Ми наче умовились тут зустрітись! А де ж професор?

—Він змінив свій намір і я їду сам.

— Це дуже добре! . .

— А ви також самі?

— Ні, там моя тітка і ще деякі знайомі — показала на двох американців в уніформі і дві службовички УНРРА.

— Я вас познайомлю, добре?

— Краще, ні! . . — промовив Юрій.

Рене зніяковіла, а потім, подумавши, спитала:

— Ви не долюблюєте своїх опікунок?

— Щоб не було непорозуміння, мушу сказати вам причину: між нами існує перегорода . . . Не зважаючи на те, що вони є нашими опікунками, є щось таке, що не дозволяє нам зближатися. Вони ненавидять нас, еміґрантів, а ми це відчуваємо і реаґуємо в той самий спосіб. Вони це зауважують і їх ненависть щораз збільшується.

—Ах так, я цього не знала!. . Я думала, що ви справді їх не любите, як добрих опікунок, а вони вважають вас за нечебто сиріт без батьківщини і люблять вас і тішаться, що можуть вам допомагати.

— Це їхнє завдання, але, на жаль, таких одиниць дуже мало, — інші вважають, що їх перший обов'язок дбати про себе. І нам не шкода цих других, бо ми не можемо їх відрізнити, — трактуємо однаково. Виїмок, коли пізнаємо ближче дану особу, з нею зживаємося і любимо. Але це все в таборі. Поза табором знову відчужуємось . . .

— А може моя тітка належить до цих добрих, як ви кажете?!

Юрій усміхнувся.

— На жаль, не знаю її, бо не живу в таборі. Але якщо ви думаєте, що ваша тітка заслуговує на довір'я й пошану, я готовий поступитися.

Рене зніяковіла. Вона пригадала собі вчорашню розмову з тіткою про ДП, коли тітка була так розлючена на них, що аж розхворілась. Причиною цього було те, що вони не хочуть виїжджати до бельгійських копалень на працю, що займаються чорною торгівлею, що уважають себе політичною еміґрацією, тоді, як це все брехня. А вже докторських їхніх титулів вона не може прямо знести. Це все вони собі видумали або пофальшували документи. А всяке подружжя в таборі вона вважала за найбільш нестерпне для УНРРА. Це все тільки збільшує видатки, які щораз вкорочуються. Зате мадам ЛяКрен була іншої думки й висловилась, що „ми самі більше винні". Але її тут не було, вона відмовилась від прогулянки.

Рене рішила, що найкраще буде, коли вона скаже тітці, що тут є її знайомий з подорожі й вона хоче з ним трішки поговорити.

Звернувшись до Юрія, сказала:

— Я скажу тітці, що поїду з вами, добре?

— Вона не згодиться на це!

— Нехай не згоджується, алеж я не люблю товариства військовиків. Вони ображують мене своїми жартами. Заждіть хвилину, я спитаю...

Юрій глянув на компанію прогульковців, стараючись відгадати їхні погляди, якими його оцінювано. Тітка була старшою вже дамою, років понад сорок, низького зросту, брюнетка й досить товста. Темнобрунатна уніформа стискала її високу груди і рівну спину. Вона хмурилась. Звисаюче підборіддя не дозволяло їй вигідно звертати голову. Її партнер, такий же товстенький сержант, певно веселої вдачі чоловік, після кожної репліки реготався на все горло. Її подруга була зовсім відмінна від неї. Висока, струнка, з бистрим поглядом синіх очей і бронзовими кучерями, років коло тридцяти. Сильно напудроване лице закривало кілька зморщок під очима, і робило її на кілька років молодшою. Карміном підмальовані уста відсвіжували її лице і підкреслювали чорні брови. Американець, в ранзі „корпораля", весь час жував ґуму, викривлюючи губами і наївно дивився їй в очі, з чого можна було догадатися про його залюбленість.

Коли Рене спитала тітку про дозвіл, вона насупила брови і глянула ще раз на Юрія.

— Ти починаєш мене нервувати своїми забаганками. Ти не повинна навіть зближатись до них, вони всі мені противні, ці ДП.

— Алеж, тіточко, він зробив для мене багато . . .

—Він бачив в тому користь, — ти ще не знаєш їх підступів, ти дурненька і все.

— Дозвольте, пані Шедо — бачите ,що вона вже залюблена у нього! . . — обізвалась струнка. — Він навіть непоганий, тільки трохи занедбаний, і коли б йому підвищити трохи кальорій, я сама залюбилася б в ньому . . .

Вона іронічно засміялась.

Рене спаленіла ,але промовила чемно :

— Коли ви не хочете, то я відмовляюсь ,але перестаньте кпити з мене . . І, здавлюючи образу відвернулась,.

— Пані Шедо, бачите, Рене ще розплачеться, — дозвольте їй поїхати з ним . . . — промовив низький. До речі ,вони дуже добрі хлопці, коли працюють. А за одну папіроску в огонь скачуть. Виїмок творять ті, з ширококрисими капелюхами і на потрійних золях.

Він мимоволі оглянувся за взірцем.

— Я вже волію цих модерних аристократів, як ті вічно скривлені обличчя з голодними шлунками, — відрубала пані Шедо, а потім, звернувшись до Рене ,сказала

— Можеш їхати з ним але цим самим втратиш місце в човні. Я ніколи не дозволю, щоб він затруював нам настрій.

— Дякую!

Рене відійшла.

— Це, до речі, нам дуже вигідно, пані Шедо — сказав сержант. — Наш човен, якого я замовив, чотириособовий і коли б Рене хотіла з нами плисти, то ніхто інший, а тільки Джордж мусів би сидіти на зчепленні.

— Не будьте чудні, я чейже мусіла своє сказати, — ану ж вони втнуть якусь любовну дурницю — і тоді моя сестра буде дорікати. Про око — я мусіла, а в дійсності я дуже вдоволена, бо виконала рівночасно дві справи: зробила своє зауваження і позбулася непотрібної завади.

—Е, то-то мудра голова, хе-хе-хе! — засміявся сержант.

ВІСТІ О.Д.В.У.

ОДНОДНІВКА З НАГОДИ 25-ЛІТТЯ

Видання Центральної Управи. — P. O. Box 4, Cooper Sta., New York, N. Y.

ІДЕЙНІ ПОЗИЦІЇ ОДВУ

Організація Державного Відродження України (ОДВУ) головною своєю метою ставить політичну акцію в напрямі звільнення українського народу з-під ворожої окупації та створення на наших етнографічних землях Української Держави, в якій український нарід мав би повноту своїх суверенних прав і можність в демократичних умовинах рішати про своє власне життя.

Як політична організація ОДВУ мусить мати свої основні ідейні заложення й позиції, з яких вона веде свою акцію.

Отож — ОДВУ стоїть на **позиціях українського націоналізму,** під яким розуміє боротьбу за національне і державне визволення української нації, піднесення рівня культури й цивілізації в Україні, узгіднюючи культурний процес, побудований на основі свободи культурної творчости з духовою природою українського народу, його історичними традиціями й вимогами сучасности; розгорнути українську національну силу на всю її широчінь і таким чином забезпечити великій українській нації відповідне місце серед інших державних народів світу та змагатися до осягнення господарської самовистачальности нації, збільшення народного майна та забезпечення матеріяльного благобуту населення, шляхом розбудови всіх галузів народнього господарства.

Дальше, ОДВУ стоїть на **позиціях української національної революції,** то значить, що ОДВУ вірить у визволення українського народу шляхом повалення насильної ворожої окупації і покликання на українських землях такої влади, що виходила б з волі українського народу, складалась з представників українського народу та служила інтересам українського народу. ОДВУ не вірить, як це робить багато наївних, хоч може й не позбавлених доброї волі американських політиків, що Москва колись змінить свою природу, що вона зречеться добровільно панування над загарбаними землями, що вона перемінить свою вікову природу загарбника і поневолювача на мирного і людяного співжителя і сусіда українського народу. Москва протягом століть доводила, що для неї є чужою ментальність гуманізму і свободолюбія. Тому владу Москви можна буде і треба буде скинути тільки силою і тільки шляхом революційного зриву. Участь в тому зриві має взяти увесь нарід. Справа визволення — це справа цілого народу і тут немає ніякого місця для партійних спекуляцій.

Три великі цілі, три непорушні правди були незмінною провідною зорею тих, що закладали ОДВУ, що вели й далі ведуть її роботу. Тими цілями були: 1 Безперервна й беззастережна допомога всіми засобами визвольній боротьбі українського народу, а зокрема його передовій силі — українським націоналістам, зорганізованим в ОУН. 2) Організування української громади на терені ЗДА для пожвавлення її зусиль, збільшення вкладу українського елементу та зросту його впливів і ваги в житті цієї країни. 3) Як найширша участь в розбудові сили, добробуту й вольностей цієї країни.

Здається, не багато нового можна сказати про першу точку. Бо говорили й писали про неї багато. Але мабуть треба ще раз ствердити, чому якраз українським націоналістам, якраз ОУН, допомагала ОДВУ насамперед?

Кожному, що без упереджень і рожевих окулярів дивиться на світ, ясно, що світ сповнений активністю, конкуренцією й боротьбою. Тільки ті, що вміють бути активними, тільки ті, що витримують всесторонню конкуренцію з іншими й уміють у потребі силою відстояти свої права й прагнення та не лякаються тяжких зусиль і жертв, тільки вони вдержуються вільними й незалежними. Власне цього вчив і вчить український націоналізм. І через це ми, що живемо в країні, де так виразно й чітко ці природні закони життя демонструються, мусіли серед усіх українських течій уважати найближчою нам український націоналізм. Його життєвий реалізм і тверезість знаходили найживіший відгук серед нас. Він кликав надіятися тільки на власні сили та на них розраховувати. Зовнішня бо допомога й сприяння приходять тільки міцним і твердим. Український национа-

(Продовження на стор. 4)

ПРОГРАМА

19-го ЮВІЛЕЙНОГО З'ЇЗДУ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ В З. Д. А.

З'їзд відбудеться в днях 4, 5, і 6-го вересня 1954 (Labor Day), в місті Ню Йорку, в приміщеннях Готелю Mc Alpin — Бродвей і 34-та вул. Початок З'їзду 4-го вересня (субота), точно о год. 10-ій передполуднем.

ПОРЯДОК НАРАД:

СУБОТА, 4-го ВЕРЕСНЯ:

Від години 8-мої ранком пічнеться реєстрація Делеґатів і Гостей. Реєстраційна оплата, враз з ювіл. відзнакою — $2.

1. Відкриття З'їзду і Молитва за успіх.
2. Вшанування пам'яті борців за волю Америки і України, вставанням з місць.
3. Вибір Президії З'їзду.
4. Вибір передбачених статутом Комісій.
5. Відчитання протоколу з останнього 18-го річн. З'їзду.
6. Звіти членів уступаючої Центральної Управи.
7. Звіт Контрольної Комісії.
8. Дискусія над звітами.
9. Уділення абсолюторії уступаючій Центральній Управі.
10. О год. 8-мій ввечорі відбудеться величавий **Ювілейний Бенкет,** на якому буде приявний дорогий нам Гість з Европи Вп. П. ген. М. Капустянський та визначні американські Гості. Вступ на Бенкет коштує 6 дол. від особи, які буде можна заплатити при реєстрації на З'їзд. Безпосередньо по Бенкеті відбудеться в гарній балевій залі забава з танцями, до якої буде приграватн першоклясної якости музика. Вступ на забаву коштує $2 від особи, а для учасників Бенкету $0.50.

НЕДІЛЯ, 5-го ВЕРЕСНЯ:

Вислухання Богослужень і Панахид по померлих членах ОДВУ і ОУН в українських Церквах.

Точно о год. 12-ій вполудне пічнуться дальші ділові наради:

1. Привіти.
2. Звіти Комісій З'їзду і дискусія над тими звітами.
3. Затвердження:
   a) пляну праці, і
   б) бюджету на черговий діловий період.
4. Звіт номінаційної Комісії.
5. Вибір нової Центральної Управи.
6. Визначення часу і місця чергового річного З'їзду.
7. Ухвалення резолюцій 19-го З'їзду.
8. Внески і запити.
9. Закриття З'їзду.

О год. 4-ій пополудні пічнеться З'їзд Українського Золотого Хреста.

В год. 8-ій ввечері відбудеться в Кришталевій Залі — „ЛІТЕРАТУРНИЙ ОДВІВСЬКИЙ ЯРМАРОК", на якому виступлять ВП. П. проф. д-р А. Грановський, проф. П. Голубенко, д-р Б. Боцюрків, Арт. Радванський, д-р М. Пап, і д-р Галина Лащенко. Імена авторів, що виступлять зі своїми точками, дають запоруку, що Ярмарок буде стояти на відповідній висоті і тому просимо про численну участь.

ПОНЕДІЛОК, 6-го ВЕРЕСНЯ:

О год. 9-ій ранком пічнеться З'їзд Молоді ОДВУ — Молодих Українських Націоналістів (МУН).

Програма З'їзду може бути змінена або доповнена, як з боку Центральної Управи ОДВУ, так і в ході з'їздових нарад.

ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА ОДВУ.

Інж. Степан Куропась

ПОЧАТКИ ОДВУ В АМЕРИЦІ

Тема дуже широка, інтересна і вдячна. Якби зібрати всі ті матеріяли наших громад, перейти книги протоколів наших відділів, переглянути архів Центральної Управи Організації Державного Відродження України, перекарткувати „пожовклі" листки „Вісника ОДВУ", „Націоналіста" й „України"; якби дістати комплет англомовного „Трайденту", дістати альбом знимок зі здвигів, з'їздів, з летунських курсів, з маневрів і т. п., тоді пригадалися б і події і люди, тоді міг би чоловік стати літописцем, міг би сісти на місяць-два, замкнутися в „бейзменті" чи на горищі, замкнутися від людей.

І напевно могла б вийти друком інтересна, груба книга, яка обіймала б все те, що ділось в Америці, коли ходить про ОДВУ.

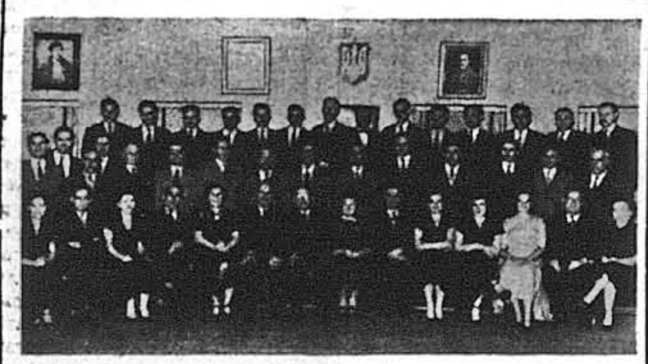
Моїм завданням є написати лише про початки організації, що цього року має срібний ювілей. Написати можу лише з пам'яті, бо початкових справ ОДВУ ніде не записано. Щойно з часом, як постала Центральна Управа з канцелярійним апаратом, постав і архів, з якого можна б було черпати.

Писати про початки ОДВУ можна лише тоді, коли коротко перейдемо відносини, які панували по всій Америці в українських громадах. Організація Державного Відродження України не зачинає української історії в Америці від себе. Рік 1929-ий був лише переломовим роком в тій історії і від того часу різко позначилося життя американських українців, а організаційна динаміка по наших громадах і організаціях збільшилася.

Американські українці через першу світову війну й по ній не спали. Мали вони в Америці Федерацію Українців, Український Комітет, мали Делеґацію, що їздила на Мирову Конференцію. Все те в 1929 році перейшло до історії й стан при народженні ОДВУ був такий: існувало чотири Союзи, як і тепер, але тоді, розуміється, в дуже поменшеному виді, існувала гетьманська організація, яка перебрала бувшу Організацію Січей. Тоді якраз організація та переходила духовий процес, бо верхівка стала відразу гетьманською а низи були „січовиками". Забрало багато часу, заки вони привикли до новоствореної ситуації. Група гетьманців мала попертя в духовних кругах, попирали їх теж „Провидіння" з „Америкою". Біля Українського Робітничого Союзу — існувала організація „Оборона України".

Найбільшою народною по своїй політичній закрасці було Об'єднання Українських Організацій, яке попирали УНСоюз і Народна Поміч. В стані організації була Українська Стрілецька Громада, що мала тоді 6 скупчень, т. зв. гуртків. Організація та не могла розростатися, бо до неї належали лише бувші стрільці Українських Армій, а тих було всього по кілька в наших громадах. В Шікаґо було їх 12, а найбільше було їх в Ню Йорку. Ясно, що з такими малими кадрами не можна було мобілізувати української громади в Америці до праці для визвольних змагань України. Члени Української Стрілецької Громади були всі „тодішні новоприбулі", які не були вдоволені станом українських справ в Америці. Вони хотіли більше праці по Союзах, більше динаміки в житті по наших громадах. Поступово, але певно вони давали себе відчути у тих всіх справах і стали рушійною силою, новим застриком в українське життя! Та для успішної праці над визволенням України треба було заінтересовання старших іміґрантів і молоді американського вже роду. Ситуація в краю, постання УВО, а відтак ОУН, вимагали творення в Америці свого роду запілля, а рівночасно і фінансової бази для визвольних змагань краю. Такі бази мали колись і інші поневолені народи, мали їх ірляндці, чехи, словаки, карпато-русини, поляки і т. д. До певної міри існувала тут і українська база, бо Український Народний Союз чи Об'єднання були все чуйні на поклик рідних земель, й до-

(Закінчення на стор. 4)

Початки ОДВУ в Америці: Полк Євген Коновалець (сидить посередині) в товаристві членів Стрілецького Гуртка в Шікаґо, яких тількищо наділив пропам'ятними відзнаками. — Четвертий зліва стоїть інж. Степан Куропась.

ПРОФ. ОЛ. ГРАНОВСЬКИЙ

Довголітній Голова ЦУ ОДВУ

Треба сказати, що теперішній стан української справи в Америці і зокрема серед американського політичного світу, треба завдячувати у значній мірі праці ОДВУ.

Проф. Грановський включився в ОДВУ від перших років її існування, будучи першим головою Відділу ОДВУ в Міннеаполісі. У 1936 р. на Клівлендському З'їзді його обрано Головою Центральної Управи ОДВУ і від того часу історія ОДВУ тісно в'яжеться з особою Грановського. Годі тут зараз переповідати цілу історію ОДВУ, а є це велика і славна сторінка в житті української еміґрації. Згадати б тільки коротко:

Десятки тисяч долярів щорічно на Українську Визвольну Справу в Европі, високої журналістичної якости місячник в англійській мові „Трайдент" — перший український політичний журнал в англійській мові в ЗДА, — який розходився широко поміж американцями, два Пресових Бюро — Ню Йорк і Вашинґтон — для інформації американської преси і чужинецьких посольств про українську Справу — це все з відносно невеликим гуртком людей. Щоправда, членство ОДВУ було чисельне, свідоме і жертвенне, але основну пропаґандивну працю міг вести лише невеликий гурт людей. „Вула нас невелика група, але віддана справі. Було приємно зустрітися з людьми, як з побратимами, з якими можна йти в бій".

Епопея Карпатської України — це також частинна заслуга ОДВУ, її моральної і матеріяльної допомоги Срібній Землі.

В 1939 р. професор Грановський разом з Головою Центральної Управи Українського Національного Об'єднання в Канаді, інж. В. Косарем, об'їздить Европу і переводить ряд розмов з політичними діячами Франції і Англії, щоб напередодні нової світової війни поінформувати їх про Українську Справу й перестерегти їх перед повторенням старих помилок. Щоправда, ґрунт для розмов тепер був дещо сприятливіший, але старі втерті шляхи політики не так то легко заорати.

Грановський захищає не себе чи навіть ОДВУ; він захищає добре ім'я Українського Національного Руху і то саме в часи, коли інші боялися навіть нишком вимовити слово націоналізм. „Український Націоналістичний Рух" — пише він до Уряду, „це не партія, це поступовий і визвольний масовий Рух без огляду на партійну, клясову чи релігійну приналежність . . . Це є Ідея, не зв'язана з ніякою партією. Це Націоналістичний Рух, тому що він уявляє собою конструктивну боротьбу права Нації, зродився він у глибоких народних масах і широкі народні маси його підтримують, висловлюючи тим свою непереможну волю осягнути свободу і суверенні права Нації. Його існування важливе для майбутніх інтересів Америки й України в перспективі тисячоліть у користь не тільки Українського Народу, але й у користь Америки й інших народів . . . Український Націоналістичний Рух — це справжній Визвольний Рух і справжній масовий рух у горизонтальному і вертикальному аспекті".

У своїх меморандумах до Уряду Грановський доказує, що Український Національний Рух нічим не різниться від таких же визвольних рухів поляків, норвежців, чехів чи від жидівського Сіоністичного Руху. Якщо Америка допомагає цим Рухам, то вона так само повинна допомагати й Українському Націоналістичному Рухові в ім'я інтересів самої Америки.

Може найкраще характеризує Грановського в тих часах опінія одного представника Американського Уряду, який досліджував „підривну" діяльність ОДВУ: „Пане Грановський! Ви є найбільш відважна людина, яку я будь-коли зустрічав між українцями!" Матеріяли й листи проф. Грановського до Вашинґтону щойно в останніх часах набирають там актуального значення. На той час, коли вони були писані, для „реальних політиків" вони виглядали може ще надто фантастичними. Однак вони мали один наслідок: після початкового алярму щодо „аґентурности" ОДВУ, Уряд, переглянувши документи, залишив не тільки ОДВУ, але й багато інших окремих українських громадян в спокої. Бастіон був втриманий для дальшого наступу, хоч постріли наклепів і очорнювань ще довго відзивалися де-не-де. Нині і вони вже затихли, коли почалось здійснюватися те, перед чим і ОДВУ і проф. Грановський перестерігали Америку вже давно.

ГРИГОРІЙ ГЕРМАН, перший голова ОДВУ

Володимир Різник

ОДВУ

(1929—1954)

Мале й мало кому знане містечко Асторія, на передмісті великого Ню Йорку, стало місцем народження українського націоналістичного руху в ЗДА, через зорганізування тут першого відділу УВО-ОДВУ в 1929 р. за ініціятивою сл. п. полк. Євгена Коновальця, Команданта Української Військової Організації і голови ПУН.

Чому якраз така велика честь припала Асторії стати тим наріжним каменем, на якому в скорому часі виросла така могутня організація? . . Коли ж вглибитися в причини народження націоналістичної організації якраз у цій маленькій і мало кому знаній Асторії, де жило невеличке число українських еміґрантів, звичайних робітників, колишніх селянських синів, ні один із них із високою освітою, ні один із них із зарозумілими амбіціями, а всі звичайні, прості, люди, то в дійсності треба дивуватися, чому якраз полк. Є. Коновалець знайшов тут пригожий ґрунт для українського націоналістичного руху. Можливо, зрозуміємо це тоді, коли пригадаємо, що ідея християнства родилася якраз у подібному, малому й незнаному містечку, якраз серед найбідніших світа того, якраз серед малоосвічених пастухів, які не потребували ні чудес, ні доказів, щоб своїм чистим серцем зрозуміти й повірити, що народився Месія, й тому вони без вагання спішать віддати Йому поклін і стають Його першими ісповідниками. Здається, подібно й українські робітники в Асторії, не потребували ні чудес, ні надзвичайних доказів, щоб простим і щирим серцем, що палало чистою любов'ю до свого народу й своєї нації, зрозуміти, що український націоналізм — це одинока сила й запорука визволення українського народу, а національна революція — це найкращий засіб.

На щастя, таких українських громад, як Асторія, було більше. І по других місцевостях щирі українські патріоти організуються для допомоги революційній боротьбі українського народу. Постають відділи УВО-ОДВУ в Шікаґо, Ілл., Ансонії, Конн., Амстердамі, Н. И., Гемтремк, Міш., Гартфорд, Конн., Вилксбері, Па., Клівленді, Огайо, Сиракюзі, Н. И., Ню Йорку, Н. И., Филаделфії, Па. та ін.

Всі ці відділи ОДВУ були першими зародками української націоналістичної ідеї на американському ґрунті. В них згуртувався здоровий, щирий і патріотичний елемент із бувшими стрільцями української армії й недавно прибулими студентами й ґімназистами на чолі. Початково ніхто не приписував тій організації великої ваги й не думав поважно про можливість, не то розвитку тої організації, але й самого її існування. Тоді ще ідея українського націоналізму була для нашого тут загалу новою й непевною. На організацію ОДВУ дивилися, як на твір хвилевого ентузіязму частини американських українців допомогти боєвій акції УВО в краю, тимбільше, що творилася вона якраз у час страшної польської „пацифікації" ЗУЗ, яка спонукала всю еміґрацію до бурхливих протестів проти ляцьких звірств. Минулися, одначе, протестаційні походи, порозв'язувалися протестаційні комітети, а організація ОДВУ не лише лишалася живою й продовжала свою діяльність, але зростала швидким темпом.

Від перших днів існування аж до сьогоднішнього дня, хоч ОДВУ переживала дні росту й слави, як також дні різких криз і занепаду, але вона все старалася бути тим запіллям і не зійшла із раз обраного шляху та не сплямила націоналістичних прапорів. Горстка українських п а т р і отів-націоналістів, не дивлячися на велику опозицію, не дивлячись й не звертаючи уваги на глумливі підсмішки противників і кидання колод під їхні ноги, прямувала до своєї мети. Щоб перебороти початкові трудноші, щоб спопуляризувати ідеї українського націоналізму на цьому терені, перші працівники — члени Центральної Управи ОДВУ, часто недоїдали, чи жили на ласці своїх приятелів, спали на столах у домівці, бо був це час тяжкої кризи й безробіття, але віддавали для Організації весь свій час, усю свою енерґію, увесь запал. Їхня незламна віра в революційну боротьбу українського народу й бажання їй допомогти — перебoрола всі перешкоди й Організації росла, поставали нові Відділи, росло число членів і симпатиків, почато друкувати свій власний орган „Вістник ОДВУ". Працею, ідейністю й посвятою для справи добуто довір'я й попертя загалу й тому всі акції й збірки на Визвольний Фонд були успішними, а ОДВУ вибивається на передове місце в ЗДА й стає одинокою поважною політичною організацією, що має вплив на широкий загал і що надає цілий тон не лише політичній праці, але й культурно-освітній.

За ініціятивою ОДВУ, й під її проводом, влаштовуються маніфестації-походи по всіх більших містах Америки проти звірств польського окупанта, проти штучного голоду в Україні й проти визнання Америкою Совєтського Союзу й нав'язання з ним дипломатичних взаємин. За ініціятивою й допомогою ОДВУ постає Організація Оборони Лемківщини із своїм органом „Лемківський Дзвін", щоб ширити національну свідомість серед чисельної лемківської еміґрації в ЗДА. Далі, за ініціятивою й допомогою ОДВУ твориться Комітет Оборони Карпатської України для ширення національної свідомости серед закарпатської еміґрації та на допомогу Карпатській Україні в її визвольних змаганнях. ОДВУ зі своєї сторони також допомагає тим акціям морально при помочі статтей, листів, меморіялів і протестів до уряду ЗДА й урядів великодержав та Чехії, далі — фінансово на узброєння Карпатської Січі й на купно Дому ОДВУ в Хусті, що став центром визвольної боротьби цієї частини Українських Земель. Теж допомагалося населенню Карпатської України убранням і поживою, яку то кампанію перевела братня харитативна Організація — Український Золотий Хрест.

А коли зависли чорні хмари нової світової війни, то ОДВУ в листах, зв'язками й статтями в свойому англомовному місячнику „Тризуб", та в свойому тижневику „Україна", — перестерігала Америку й демократичний світ перед комуністичною Росією й союзом з нею. Коли вибухла друга світова війна й комуністична Росія стала союзницею Америки, на ОДВУ посипалися численні доноси і наклепи комуністів, що, мовляв, ОДВУ є фашистівська організація, що ОДВУ підпорядкована Проводові ОУН, що в ОДВУ сидять „чужі аґенти". До цієї нечесної акції прилучилися й всі історичні вороги української незалежности, а також, на жаль, і всі наші противники українці, яким ОДВУ була скалкою в оці. Залишилася горстка провідників на чолі з проф. О. Грановським, що видержав на свойому пості, мимо численних доносів проти нього особисто, мимо переслухань й небезпеки стратити свою посаду на університеті. То були тяжкі часи, часи, коли потрібно було витривалости й оптимізму! Але коли в додатку до всіх лих, в 1942 р. було страчено друкарню й перестав виходити орган ОДВУ, — Організація вже лише животіє. В часі війни лише декілька Відділів проявляли якусь активність... Занепад ОДВУ потягнув за собою й занепад усіх інших національних організацій і на ціле життя української еміґрації в ЗДА паде мертвеччина.

По закінченні війни, коли багато членів ОДВУ повернулося з армії, роблено кількома наворотами спроби відновити діяльність ОДВУ і поставити її на тій висоті, що й перед війною. Спроби ці були невдачними, бо ситуація в Европі була неясною (розлам в ОУН), і надходили противорічні відомості. Аж із приїздом більшого числа нової еміґрації рішено приготовитися до скликання загального З'їзду діючих ще Відділів та провідників із усіх громад. По довшій підготові такий З'їзд скликано в 1948 році до Клівленду, Огайо, який започатковує нову еру в житті ОДВУ. Від цього часу Організація постійно приходить до сили; ті Відділи, що залишилися активними дотепер, пожвавлюють свою працю, посилюють свої кадри, а Відділи неділяльні також поволі починають ставати діючими, посилені новими членами з рядів нової еміґрації. Зроблено вже великий поступ вперед, але ще багато праці перед нами, бо ще багато Відділів залишилося невідновленими, ще багато старих членів ОДВУ блукають манівцями, ще багато членів із нової еміґрації не включилися цілковито, органічно в життя Організації. Процес відбудови відбувається помалу, але стало.

ЄСУБОТА, НЕДІЛЯ, ПОНЕДІЛОК 4-6 ВЕРЕСНЯ, ЮВІЛЕЙНИЙ 19-ТИЙ З'ЇЗД ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ (ОДВУ) В НЮ ЙОРКУ

МОЛОДІ УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ

Зразуж по оформленні в 1929 році Організації Державного Відродження України (ОДВУ), українська молодь відчула потребу включитися в систему організованого життя.

При помочі членів ОДВУ постали ініціятивні групи, які підготовляли ґрунт для молодечої організації. Тяжка початкова праця з різними перешкодами давала молодим організаторам щораз то більше енерґії до праці. Молоді люди горіли бажанням знайтися в своїй українській молодечій організації, яка єднала б їх духово та давала б напрямні виховання й вказувала б правильний шлях праці для поневоленої Батьківщини — України.

Інж. СТЕПАН КУРОПАСЬ, містоголова Центральної Управи ОДВУ

І так через пару років засновано братню організацію ОДВУ, яка прибрала назву: „Молоді Українські Націоналісти" (МУН). Молоді люди на терені ЗДА знайшлися в організації, за якою тужила їхня душа, до якої органічно вони відчули потребу включитися й чином заманіфестувати життєздатність української молоді розкиненої по великім просторі ЗДА.

Через короткий час сотки молодих людей по майже всіх скупченнях української іміґрації в ЗДА знайшлися в відділах МУН.

Встановлено однострій МУН, відзнаки, назви відділів, появилися вишкільні підручники — культ.-освітні, мистецькі, військові, спортові і т. д.

Придбано для вишколу рушниці, пістолі та іншу зброю, а нарешті й свої вишкільні літаки.

Лави міцних юначок і юнаків МУН від Ню Йорку по Ст. Пол — Міннеаполіс, через Филаделфію, Клівленд, Рочестер, Шікаґо, Дітройт і ряд інших міст і містечок — перемаршували в своїх рідних одностроях, під звуки своїх же оркестр та рідної пісні, по вільній американській землі та здобули собі, своїй організації та цілій системі Братніх Організацій ОДВУ належне признання.

Коли то найкращий розвиток МУН втішав основників його та все членство, як рівнож все українське громадянство, прийшла друга світова війна.

Більшість членів МУН опинилася в війську, несучи й там свій обов'язок мунівця, а решта продовжувала працю на місцях.

ОДВУ і його братні організації — це не якісь там загумінки слабонької еміґрації, а міцні, вироблені й на все готові кадри людей, що розуміють правдиві апетити Кремля й всіх москалів. На чолі цих організацій стоять люди — провідники, які можуть впливати на закордонну опінію й здемасковувати фальшиву політику, яку провадять москалі супроти своїх аліянтів.

І Москва виповіла бій!

Ряд провокаторів, доносів, наклепів посипалося на ОДВУ і його братні організації, а в тій же й на МУН.

Зацьковано фашистами, співробітниками нацистів, закордонними аґентами тощо.

Комуністичні впливи в тодішнім уряді ЗДА своє робили!

Тривожно загомоніло членство!

Що тепер буде з нами?

Боягузи й слабодухи зразу ж пірнули під воду й загубилися, відреклися...

Не встояли перед провокацією ворога число І.

Та не всі родилися з еластичними хребтами. Ні!

Невтомний син України і поважаний громадянин ЗДА, Професор міннесотського університету д-р Ол. Грановський, як Голова ЦУ ОДВУ, інж. С. Куропась, подружжя Різники, Поповичі, Гладуни, Коцюба, Череватюк, Кальба, Харамбура й всі інші, в яких „відкрите чоло й чистеє серце", зловили стерно й рівновага помалу привернулася.

Корабель поплив далі...

Скінчилася війна! Москва здемаскована — ОДВУ було праве!

Але хто поверне шкоду, вдіяну організації?

Ми її вже одержали! Так!

Ми багато навчилися, а головне пізнали себе.

Наші ряди зрідли, але дух наш став ще сильнішим, як він був передтим. Ми не старалися закликати назад до себе тих, що були колись повтікали з наших рядів, ні, вони нам непотрібні. Ми шукаємо нових кадрів — нових юначок і юнаків, які мають полум'яне серце, що горить любов'ю до Батьківщини й мае відвагу бути собою.

Нам це вдасться!

Зараз не лише в нас ці, що були колись мунівцями, а й ці, що приїхали тепер із Европи. Одні з другими получилися в спільній праці й одні других доповнюючи витворюють многонадійний кадр молоді, що зуміє встояти не лише тоді, коли на голови летять лаврові вінки. Ми розуміємо себе взаємно: тобто ми, молодь уроджена в ЗДА і в Україні.

Нас єднає спільна, велика мета, яку нам вказали наші провідники й ми горді з цього, що маємо змогу називатися Молодими Українськими Націоналістами й ними бути.

Наша праця не для реклями й тому не будемо вичисляти успіхів, які нам вдалося осягнути по воєнним періоді, але із сатисфакцією стверджуємо факт: МУН на терені ЗДА (так, як і МУН на терені Канади) починає відігравати першорядну ролю в житті молодечих організацій й своєю поставою до різних ділянок життя здобуває признання й прихильність всього українського громадянства.

Стоячи на засадах українського націоналізму й національного солідаризму, МУН плекає типа - мунівця, який знав би й детально розумів своє завдання та жертвенно відносився б до наложених на нього обов'язків.

На нашім прапорі виписані гасла: „Нація понад усе" й „Наша сила в нас самих". Ці гасла й віддзеркалюють нашу програму, нашу працю, наш шлях і мету: ми хочемо бути послідовні!

З нагоди Ювілею 25-ліття ОДВУ і його Братніх Організацій, ми бажаємо, щоб Великий Бог допоміг нам вести далі нашу працю дотеперішнім шляхом і дозволив нам дійти до означеної цілі — Дня Волі для нашої першої Батьківщини — України.

Ми віримо в цей Великий День і ця віра дає нам наснагу до дальшої праці.

Рівночасно ми радіємо, що уряд нашої другої Батьківщини — ЗДА, і весь американський нарід розуміє, яку небезпеку несе людству московський імперіялізм, і тим же стає фактичним союзником України. Ми бажаємо, щоб здорові основи американської свободи були в близькім майбутнім примінені в Україні та цілім світі, давши волю й свободу кожній людині та нації.

Цим шляхом члени МУН шлють свій дружній привіт всім Членам ОДВУ і УЗХ, поздоровляючи їх з нашим спільним Ювілеєм 25-ліття!

ЧВЕРТЬ СТОЛІТТЯ!

(ОДВУ ч. 8 в Клівленді, О.)

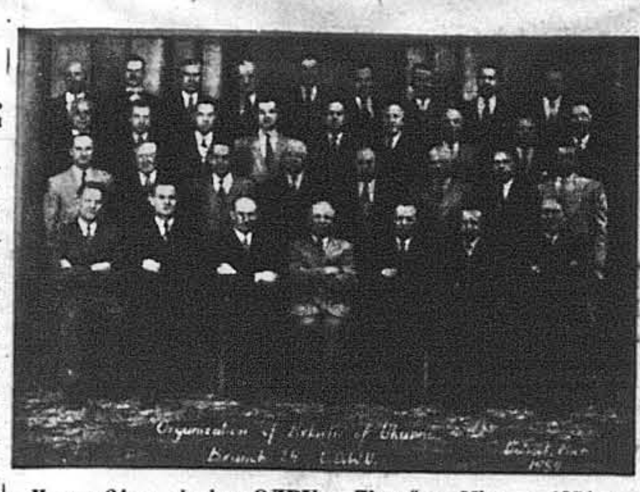
Подаємо для прикладу й ілюстрації, як закладалися, росли, працювали Відділи ОДВУ, деякі історичні дані про Відділ ОДВУ в Клівленді, подібно, як цей Відділ, поставали і діяли інші.

Коли йде про 8-ий відділ ОДВУ ім. полк. Д. Вітовського в Клівленді, то — день 30 червня 1929 р. треба вважати за дату засновання цього відділу. Тоді, на пропозицію присутнього в Клівленді полковника Є. Коновальця, засновано Стрілецький Гурток ч. 8, який на своїх зборах 21 жовтня 1929 року вибрав свій перший уряд в складі: І. Попович — голова, М. Бдзіль — касир та М. Лазута — секретар. Загалом, початок історії клівлендського відділу ОДВУ тісно в'яжеться із діяльністю б. стрільців Української Армії. Вони то, приїхавши до Америки після першої світової війни, гуртувались і вступали в ряди таких організацій, які найбільше боліли долею поневоленої Батьківщини та приходили їй з поміччю, у формі — чи то протестних зібрань і маніфестацій проти окупантів, чи прямою допомогою інвалідам Української Армії, політичним в'язням, Рідній Школі, а головно УВО. Такою активною організацією на терені Клівленду була Демократична Січ ім. Д. Вітовського. Тому то і Стрілецький Гурток ч. 8, попередник восьмого відділу ОДВУ, — що формально був заснований 17 травня 1930 р., від самого початку співпрацював із Дем. Січчю, і вона дала першій націоналістичній організації в Клівленді найбільше членів.

Перші вказівки та інформації одержав відділ ОДВУ від полковника Євгена Коновальця, Голови ПУН, та члена ПУН — О. Сеника - Грибівського, який теж відвідував Клівленд. Праця відділу поволі, але постійно зростала, як теж членство в 1931 р. Почала діяти Централя ОДВУ, а це причинилось до розвитку всієї ОДВУ.

За ініціятивою й старанням Стрілецького Гуртка ч. 8 влаштовано в 1930 р. першу велику маніфестацію - протест проти Польщі, в якій взяло участь 8.000 українців Клівленду й околиць.

Консолідація українських націоналістів стала дійсністю, коли 6 вересня 1931 р. получились в одне тіло дві організації — Дем. Січ та Стрілецький Гурток в одну організацію. Це саме була ОДВУ ч. 8. На зборах ОДВУ 17 жовтня 1931 р. вибрано новий уряд, в складі: І. Попович — голова, М. Лазута — секретар, Й. Труш — фін секретар, І. Бдзіль — касир та Д. Загута — адміністратор. Проти цього об'єднання виступали деякі члени Січі, що не погоджувались із націоналістичним рухом та жили своїм загумінковим життям. І коли на спільних зборах 7-го вересня 1933 р. більшістю голосів запала ухвала про формальне злучення Січі з ОДВУ, то опозиція покинула збори, і згодом заснувала другу Січ, що увійшла в склад Чорноморської Січі. Та цей прикрий випадок не заважив на роботі ОДВУ, бо вона вже мала свою базу дії та все активне громадянство Клівленду підтримувало її. До управи ОДВУ в 1934 р. належать: І. Попович, І. Когут, М. Лазута, В. Форемний, М. Ярош, Д. Шмагала, Й. Труш та Л. Котович. Новим здобутком ОДВУ було — зорганізування МУН (Молоді Українські Націоналісти), до якої відразу приступило 92 членів, хлопців та дівчат. В тому ж, 1934 р. відбуто величаве свято посвячення прапорів, на якому промовляли проф. Г. Герман — предст. ЦУ ОДВУ, сот. О. Сеник - Грибівський — відпоручник ПУН, та Т. Свистун — гол. організатор ОДВУ. На визвольну боротьбу зібрано і післано коло тисячі долярів. В 1935 р. відвідує Клівленд ген. М. Капустянський та сот. О. Сеник - Грибівський. В тому ж році ОДВУ відкриває першу летунську школу і купує літака, якому при посвяченні дано назву „Націоналіст". Летунська школа вишколювала протягом років багато здібних і відважних летунів, які в другій світовій війні брали активну участь в американському військовому летунстві. Літак „Націоналіст" брав участь при більших імпрезах, які влаштовувало ОДВУ. Закінченням підприйнять під голим небом в 1935 р. було величезне „Летунське Свято", про що широко писала наша преса не лише в Америці, але також в Европі. В 1936 р. до управи ОДВУ були вибрані: І. Попович, . Оліяр, Н. Декан, Д. Загута, І. Сподар, М. Когут, М. Сентій, Кукіз, В. Форемний. В цьому році влаштовано два великі протибольшевицькі віча, при помочі яких до решти розшифровано большевицький блахман про „українську соціялістичну" державу", розкрито підступні шляхи роботи комуністів, чи їхніх поплентачів, та в резолюціях вирішено всіми способами поборювати комунізм і його платних аґентів. Того ж, 1936 р., відбувся в Клівленді 6-ий річний З'їзд ОДВУ в днях 27-28 червня. З'їзд цей у великій мірі причинився до розросту націоналістичної ідеї серед українства Америки, а зокрема до популяризації її в Клівленді. В 1937 р. відбувся в Клівленді, заходами 8-го від. ОДВУ, перший величавий Український Націоналістичний День (4 липня, в городі Церкви Св. Петра й Павла).

Члени 24-го відділу ОДВУ з Дітройту, Міш., в 1954 р.

1938 рік приніс українським націоналістам Клівленду, як теж усьому Націоналістичному Рухові України, великий смуток і превелику втрату. Відвічний ворог України Москва вбила у підлий, підступний спосіб Вождя Українського Націоналістичного Руху і Визвольної Боротьби Голову ПУН Полковника Євгена Коновальця. З тої сумної нагоди клівлендський відділ ОДВУ влаштував Величаву Жалобну Академію в дні 25 червня.

В місяці липні 1938 року відбувся черговий маніфестаційний Український Націоналістичний День в Клівленді.

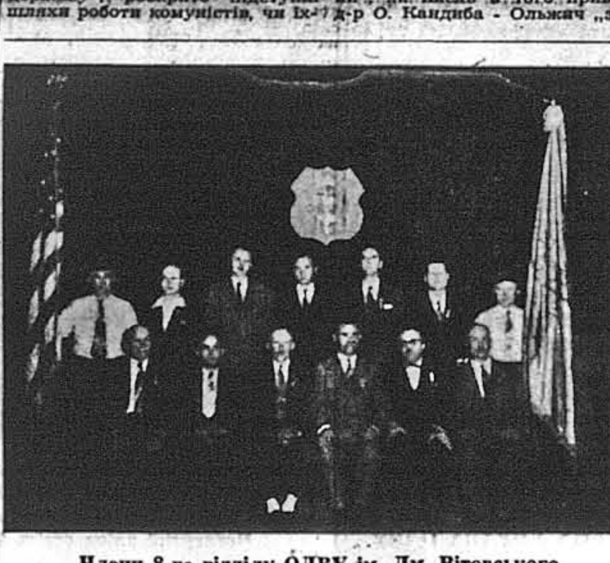
В роках 1939-40 ОДВУ переживає враз із цілим українським народом ті події, що відбувались під час другої світової війни в Україні: поділ Західних Земель між гітлерівською Німеччиною та сталінською Москвою та дальшу руїну всього українського життя. ОДВУ переживає також бунт та відлам частини націоналістів від ОУН та всі трагічні наслідки цього, як замордування сот. О. Сеника - Грибівського, п-полк. М. Сціборського, братів Пришляків, Куца, а пізніше д-ра Я. Барановського, полк. Р. Сушка. І тим разом не довелось машерувати воїнам України одним кроком проти ворога „Дух руїни", як писав в того приводу д-р О. Кандиба - Ольжич „знаний в нашій історії, зробив свою роботу..."

Праця ОДВУ в згаданих двох роках йшла своїм звичайним темпом.

В жовтні 1941 р., рахуючи від часу формального заснування 8-го відділу ОДВУ, влаштовано 10-літні Роковини заснування ОДВУ в Клівленді. Це Свято ОДВУ, до якого прилучились сусідські відділи ОДВУ, УЗХ, Молоді ОДВУ та різні Братства, Товариства й Сестрицтва, що співпрацювали із ОДВУ, почалося Богослужбами в Українських Церквах Клівленду.

Роки 1942-45, в роботі ОДВУ, належать до „твердих років", років проби. Від коли З'єдинені Держави Півн. Америки приступили до другої світової війни, по стороні „західніх альянтів" із Совєтською Москвою, від тоді починається наганка на ОДВУ й його роботу. Комуністичні аґенти починають свою провокативну й розбивацьку „роботу", спрямовану на знищення українського націоналістичного руху в Америці, як найбільшого ворога червоної Москви. На жаль, і деякі українські середовища піддалися тодішній протиукраїнській визвольницькій психозі, яку організувала Москва, та чимало нашкодили ОДВУ. Почалися труси та переслухання серед активу ОДВУ. Деякі слабші духом члени ОДВУ — відступили, як св. Петро від Христа, відцуралися Українського Націоналістичного Руху. Гідна і відважна постава Центр. Управи ОДВУ із проф. О. Грановським на чолі, та витримання на своїх позиціях активу ОДВУ по всіх осередках — перерішили справу. Американські урядові чинники видали рішення, що ОДВУ не можна закидати жадної протиамериканської діяльности та що воно, ОДВУ, може надалі вести свою корисну працю. Але большевицькі провокації не припинялися.

Перші повоєнні роки в роботі ОДВУ були спрямовані на оборону нової української еміґрації, що в числі коло чверть мільйона найшлася на теренах Західньої Европи. Як відомо, комуністична Москва вживала всіх способів та засобів, щоб цю політичну українську еміґрацію дістати назад в свої руки. В тій справі голова Централі ОДВУ проф. О. Грановський виїздом у Західню Европу, та треба ствердити, багато зробив в користь нової української еміґрації. ОДВУ займається збіркою гроша, харчів, лікарств та одіння для тих жертв визвольних змагань України. ОДВУ організовано висилає „афідавіти", на основі яких новопоселенці змогли прибути до Америки, де найшли свобідне життя, працю й можливість дальшої акції в користь поневоленої Батьківщини. Це були роки 1945-50. Внутрішня діяльність ОДВУ проходила далі у своїх рамках.

Члени 8-го відділу ОДВУ ім. Дм. Вітовського, в Клівленді, Огайо, 1954.

ІДЕЙНІ ПОЗИЦІЇ ОДВУ

(Продовження зі стор. 3)

лізм в найгірших умовинах вів нарід безстрашно на бій. В той час, коли інші групи й течії проповідували співжиття з тим чи іншим ворогом, кликали вгнутися обставинам і задовольнятися тим, що ворог дає, націоналізм рішуче вимагав: на удар — протиудар! Насильству — протиставити власну силу! Тривале те, що зробиш, чи осягнеш сам, з ласки сильнішого ніколи не [illegible]! І тому за ніяких умов нарід не сміє зректися своїх прав на вільне життя, на вільну творчість у власній державі.

Як же близько стоять ці великі правди до правд, що їх клали в основу життя цієї країни творці її Декларації Незалежности, Конституції тощо. Але не лише цим був членам ОДВУ близький український націоналізм. Всупереч всіляким хворобливим об'явам безграничного й утопійного інтернаціоналізму український націоналізм навчав, що наш людський рід складається з повних творів — націй, з яких кожна має свій характер і особливості, має виключне право й незаперечний обов'язок розбудовувати не лише себе, але й тим самим вносити свій творний вклад й здобутки в розвиток цілого людства. І не запереченням вічних національних цінностей, а їхньою розбудовою й удосконалюванням причиняємося до походу людства вперед. Вселюдська культура — це могутня й неперевершена мозаїка національних культур, що взаємно доповнюють себе й у взаємному конкуренційному змаганні вивершуються. І це ще більше зближало нас до українського націоналізму.

Коли йдеться про другу точку, про вклад і вагу українського чинника в житті цієї країни, — значить про проблему, яка є основною в житті української громади тут — то в нас, на жаль, сказано занадто мало. Від нашої ваги в цій країні, від нашої всесторонньої сили залежать повністю наші можливості допомогти українській справі. Крім цього чим більше наше значення тут, тим спаяніше триматимуться разом всі групи й одиниці нашої громади. А значення можна здобути, тільки даючи відповідний вклад в життя й творчість країни. В ЗДА для цього особливо пригожі умовини. ЗДА молода й могутня нація, що знаходиться в стані пожвавленого росту, юної тугости й розмаху. Не зважаючи на основний культурний англійський вклад і на англійську мову, як мову країни, ЗДА не є й не можуть бути культурною колонією чи сателітом англійського острова. Так як майже 180 років тому визволилися вони від політичної „опіки" англійських королів, так само й тепер вони свідомо й підсвідомо докладають всіх зусиль, щоб вивершити себе як суверенну, від зовнішних впливів незалежну духовокультурну спільноту.

Розумівши так справу, перед нами завдання входити в глибину американського життя. Розбити шкаралущу замкнення в своїй групі й вийти на ширший форум, щоб показати себе, щоб конкурувати з іншими, щоб здобувати позиції. Накінець ще залишається коротко сказати про третю точку позицій ОДВУ, тобто, як оцінює ОДВУ участь українського елементу в розбудові й закріпленні сили та вольностей цієї країни.

ЗДА постали як держава дорогою революційної боротьби. Як такі вони завжди мали, а сьогодні може ще більше мають зрозуміння для таких же революційних визвольних змагань інших народів. Таке чуттєве й розумове наставлення знайшло свою неперевершену відбитку в фундаментальних канонах цієї країни, в Деклярації Незалежности, в Хартії Прав тощо. Ніхто, кому дорога свобода його країни, не може читати цих документів без глибокого зворушення. В них бо свобода народу й народів це не політика, це не тактика, а вічний непорушний, найдосконаліший, Богом даний закон. Ясна справа, що велика країна побудована на таких принципах, скорше, чи пізніше мусіла стати в першій лінії боротьби за визволення поневолених народів. Приспішив кристалізацію цього факту ще російський імперіялізм, який в останніх десятках років, а зокрема в роках після другої світової війни перейшов до найширше подуманого й розгорненого наступу на вільні ще країни світу. Зміцнювати в такій ситуації ЗДА це значить зміцнювати фронт проти російсько-большевицького агресора.

Коли ми пізнаємо ці позиції ОДВУ, коли ми приглянемося членам ОДВУ — десяткам і сотням отих невсипущих робітників, що чесною працею здобувають собі умовини для життя й здвигають майбутнє для своїх дітей, для майбутніх поколінь, тоді довгий життєвий шлях творчости ОДВУ стає для нас розкритою книгою, тоді сповняє нас впевненість, що ОДВУ відзначатиме зі ще більшою гордістю свої майбутні ювілеї.

William Popowych, President

Executive Committee of M. U. N.

Y.U.N. TO M.U.N.

The youth of yesterday has grown in the last decade to where they are in the adult section of the Organization For The Rebirth of Ukraine. Soon after the Ukrainians, who came to America and made a permanent decision that America will be their home for the rest of their natural life, they did not forget the homeland. In their hearts the constant yearning for a free home was dominant. They formed the first Ukrainian political organization which had no affiliation with any foreign group. Their aim was to help the beloved land of Ukraine, regain its freedom even if it was through the means of financial aid or propaganda. The Ukrainian language was spoken in the home, in Church, social events, etc. Soon the American born Ukrainians began to feel that deep devoted fidelity and in a mere few years the Y. U. N. was organized. The Youth of Ukrainian Nationalists grew to be a very strong and active body of people. Many were the concerts, parades, debates, lectures, plays, and tours undertaken by the Y. U. N. to acquaint the American public with the word Ukrainian instead of Ruthenian, Russian, Polish, or Austrian. Full credit is due to the Y. U. N. and the many sports minded groups who were the first to make demands upon the American press that they incorporate the Ukrainian when writing about the various activities. I well remember the first time in Rochester, when the Ukrainian Cossack Basketball team had their score and writeup in the paper and the word Ukrainian appeared; it was indeed a day for celebration. Many of the older folks wept with joy just to be able to read the word Ukrainian in an American newspaper.

As time went on some of the youth turned to other activities, some still remained loyal to their pledges. However, during the second world war we were able to actually find out who are the true sons and daughters of Ukraine and who were merely followers. Many of the older members of the O. D. W. U. dropped out because of false accusations on our organization. In due time this error was rectified and we find today many who would be only too happy to return into the folds but who have no face to do so. Yes, I say many are now our National leaders in other organizations. Because of these events the Y. U. N. also suffered to an extent, that for a time branches became inactive. However, the picture today is quite different. We have many branches, with a fairly large membership and still growing. At the last convention we again changed the name from the Youth of O. D. W. U. to that of M. U. N. or Molodi Ukrainski Nacionalisty. This was done to promote better understanding with our neighbors across the border, Canada.

Today we again have taken the reins in our hands and are headed to bring the truth about Communism to the Americans. Today we again raise our voices and ask the American people to join us and our parents, in an attempt to once again regain freedom for Ukraine. All that we do attempt to do is somewhat hampered by the many newly organized groups. This is a curse to the good of the Ukrainian cause. These many newly organized groups are a detriment to the good of Ukraine. We are in a sad state of understanding because we have altogether too many leaders and too few followers. One solid organization is worth much more than a dozen scattered groups.

Where does the M. U. N. claim any preference? Here are the facts. First, we are an American organization organized in America by American-Ukrainians and we do not have any foreign superiors. Second, we being American and Canadian born, do have a little more effect upon American and Canadian citizens, because they are cognizant of the fact that we have never been in Ukraine and still are making the demands for her freedom. Third, we have proven in peace time, as well as in war time that we are true and loyal to the land of our birth and at the same time we wish to rid the world of any other form of system that would tend to make slaves out of our people. Fourth, we freely state that we are proud to be Americans and Canadians as well as Ukrainians. Fifth, we make an effort to learn the Ukrainian language, to read and write it and not have any intentions of forgetting that in our veins flow the blood of a Ukrainian Mother and Father.

With this 25th anniversary we again pledge ourselves to more efforts to rid the world of all "isms" that will endanger the rights to "LIFE, LIBERTY and the pursuit of HAPPINESS." It is the sincere desire of the members of the M. U. N. organization that all Ukrainians join the O. D. W. U. the Ukrainian Gold Cross or the Y. U. N. It is our sincere desire that in the next few years we will see and hear that Ukraine has been freed of all foreign elements. Until then the O. D. W. U., the Ukrainian Gold Cross and the M. U. N. will continue their struggle in spite of all obstacles whether they be enemy, or even Ukrainians.

We of the Executive Committee as well as the members, do hereby wish the O. D. W. U. a very successful 25th anniversary and may the good Lord bless them with their ideals and wishes soon. May their efforts be rewarded with the news that UKRAINE IS FREE.

ПОЧАТКИ ОДВУ В АМЕРИЦІ

(Продовження зі стор 3-тої)

помагали матеріяльно і морально не лише старому краєві, але й українському урядові чи урядам на вигнанні, доки такі існували.

Та до великих діл треба більше рук, більше жертв, треба мобілізації всіх можливих чинників. Між Европою а Америкою йшла широка кореспонденція. Не лише край, але й еміґрація в Европі покладали надію на Америку.

Таку надію мала й Організація Українських Націоналістів, яка здавала собі справу з того, що Америка, яка все допомагала іншим визволятися, може причинитися і до визволення України. Ходило про те, щоб поміч української Америки не була принагідною, а сталою, бо лише на такій допомозі можна було снувати пляни, плянувати бюджет і розгортати визвольну акцію України. Були по великих і малих українських осередках в Америці люди, автохтони і новопробулі, що хотіли допомагати. Була і молодь своя, що радо допомагала старшим. В додатку, з Европи напливало все по кілька нових, молодих людей, що колись родилися в Америці, виховувалися в Европі, а тепер, перед укінченням 21-го року життя, вертали до країни свого роду.

І саме в цей вигідний час по Віденському Конґресі, на якому покликано до життя Організацію Українських Націоналістів, приїхав до Америки полк. Євген Коновалець. Звичайно, весь український мозок в Америці є все на Сході. Були там наради в Ню Йорку, Асторії, Филаделфії й інших осередках. Нема, проте, жадних писаних протоколів. Була мова про українське запілля і фінансову базу для визволення України в Америці. Були голоси про те, що такою базою є Об'єднання Українських Організацій в Америці, і що не треба творити ще іншої бази. Та перемогла думка, що треба „Об'єднанню" союзника, треба помічника, а не конкурента! Треба створити організацію, побудовану на членах і вкладках, яка має заіснувати по наших громадах і діяти в користь визволення Укріни, співпрацюючи з „Об'єднанням".

Такі інформації дістав я в Шікаґо від бл. п. полк. Коновальця, який приїхав до нас і пробув тут 10 днів. А було воно так. Існував у нас Стрілецький Гурток ч. 6, що підлягав Стрілецькій Громаді у Филаделфії. Тому, що прийшли для нас пропам'ятні відзнаки, я просив п. д-ра Галана, голову Громади, щоб приїхав до нас на торжество роздання відзнак, а рівночасно написав до співробітника „Свободи" п. В. Кедровського (одинокого, якого я тоді особисто знав), щоб через нього запросити й пол. Коновальця. Дістав прихильну відповідь від обох. Полк. Коновалець, по приїзді до Шікаґо, замешкав в готелі Бісмарк, і щовечера я, в товаристві деяких членів управи стрілецького гуртка (в день ми всі працювали!), обговорювали справи, зв'язані з основанням нової організації. Найбільшими моїми помічниками були тут інж. Іван Побуцький, тепер в стані відпочинку на фармі в Мішіґен, і покійний вже б. ваймайстер Василь Лоняк, голова гуртка, Степан Мусійчук і Михайло Белеґай — шкільний товариш Полковника. Стрілецький Гурток влаштував в домі пані Іванни Подоли спільне свячене, на якому був теж полк. Коновалець. На тому свяченому рішено заснувати і в Шікаґо нову організацію, імени якої ще ніхто не знав. Покликано статутову комісію в складі пп. Теодора Свистуна, Євгена Ляховича, д-р Скеґара п. Белея і мене. Комісія мала виготовити статут. В Шікаґо мав полк. Коновалець два виступи. Один в Уляней Школі, де офіціяльно наділив членів Стрілецького Гуртка пропам'ятними відзнаками, а другий на величавому бенкеті в Бісмарк Готелю. На бенкеті була вся українська інтеліґенція з Шікаґо і резиденти всіх українських політичних організацій. Були представники гетьманців, Оборони України, Союзу Українських Самостійників і представники братських організацій. На бенкеті була теж порушена справа нової організації і відбулася довша виміна думок на ту тему. Перед своїм виїздом до Канади, просив мене полк. Коновалець, щоб порядкове число „один" нової організації залишити для „Сходу", бо там вона зачиналась і хоч, як йому виглядає, в Шікаґо постане перший відділ нової організації, то буде гарним жестом збоку Шікаґа, взяти число „2". Так і сталося. Статутова Комісія блискавичним темпом зложила статут і для нової організації прийнято назву „Організація Державного Відродження України" Інк. В Шікаґо постав перший Відділ Організації, хоч і прибрав число 2. Ст. Мусійчук став головою, п. Белеґай секретарем.

Опісля вже, як гриби по дощі, росли нові Відділи ОДВУ по наших громадах і дійшли вони до числа 80. По наших громадах виходили на верх нові люди, імена яких частинно вже призабулись. І так, в Дітройті вирнули Дідик, Левкут, Курочка, Маштаків, Патра, Ґорин; у Клівленді Шмаґала, Попович, Декан; у Филаделфії Свистун; в Питсбурґу Ониськів; в Сиракюзах Піґуляк; в Бостоні Цавискиба; в Ню Йорку Близнак, Ляхович, і т. д. Настала мобілізація, нове життя, нові люди. Ріс УНСоюз, Об'єднання, росло і ОДВУ. Була повна співпраця всіх трьох, і УНСоюз завдячує свій зріст в тих часах якраз ОДВУ. На зборах деяких Відділів ОДВУ (Шікаґовський Округ) рішено, що кожний член ОДВУ повинен бути членом УНСоюзу. У висліді, члени ОДВУ, що родилися в Америці, або ті, що жили тут 15-20 літ, а не були ще членами УНСоюзу, мусіли вступити до УНСоюзу або покинути ряди ОДВУ. Окружна Управа ОДВУ вважала, що УНСоюз заслуговує на те, щоб мав у своєму складі всіх членів ОДВУ.

Так переломано леди, і постала нова організація. Як йшло життя дальше, повинні написати ті, що мають і мали доступ до архіву Центральної Управи. Тих кілька слів вистачить про початки організації 1929го року. Ясно, що з кожним роком приходили нові і свіжі люди до управ Відділів, для поповнення рядів управи і членства організації, що нестримно росла! З малих початків постала велика організація, що в історії американської України заняла передове і почесне місце.

Василь Бачинський

З ПРИВОДУ ГАМБУРЗЬКОЇ ПОДІЇ 1717 Р.

(3)

Річ ясна, що зносини Войнаровського з Матесоном та іншими дипломатами були добре знані московському резидентові Беттіґерові, а цей повідомлював про них Петрові І. Тож не важко догадатися, з якою лютою цар сприймав усі ці вістки, тим більше, що Москва тільки завдяки сприятливим умовинам виграла Полтавську битву, але боротьба зі Швецією ще не покінчилася. А не покінчилася головно через мазепинців. Українська політична еміґрація, де тільки могла, повних сім років ставала впоперек на шляху царській політиці. Саме мазепинці викликали війну Туреччини з Москвою, — війну, яка мало що не привела Москви до повної катастрофи. Мазепинці зіпсували й польсько-московські взаємини, і саме тоді, коли московський уряд, втомлений війною, домагався замирення з Карлом XII, англійський уряд, займаючи до Москви ворожу поставу, намовляв Швецію цю війну продовжувати.

І цар починає протиакцію. На своїй яхті він відбуває нараду з князем Долгоруким, послом у Данії, графом Толстим, колишнім послом у Туреччині та віце-канцлером Шафіровим, знавцем українських справ. На цій нараді постановлено за всяку ціну схопити Войнаровського живцем, тим більше, що в Гамбурзі є для цього добра нагода. Гамбурзький уряд надто слабий, щоб протиставитися такій агресії, а до того ж московські війська стоять у Меклембурзі, на один день маршу.

Дня 4 вересня 1716 року царський резидент у Гамбурзі, Беттіґер, дістав наказ силою схопити Войнаровського за винагороду — крім звичайного утримання — 500 рублів річно аж до смерти. Але побоюючись, чи сам Беттіґер дасть собі раду, прислано йому на підмогу сотника гвардії Румянцева, який мав керувати цим нападом. Рік пізніше цей самий Румянцев їздив з Толстим до Неаполю, щоб заманити в Москву царевича Олексія, який втік був туди від батька-царя. З цього можна бачити, що й тоді були спеціяльні „енкаведисти" для таких дикунських нападів.

Румянцев прибув до Гамбурґу 10 вересня з відповідною кількістю царських опричників, що зорганізували цілу шпигунську мережу для слідкування за Войнаровським. В царських архівах зберігається цікавий рахунок того солідного, але не лицарського німця, Беттіґера, висланий за схоплення Войнаровського.

Багато приятелів Войнаровського попереджали його, що проти нього снується якась затія, бо по місті вештається забагато московських старшин і шпигунів. Але Войнаровський не зворушувався цим і казав, що живе у вільному місті і не є підданим царя, тож москалі не мають до нього права.

Офіційний звіт про ганебне схоплення Войнаровського подає літописець Гамбурґу, Штельцнер. Ориґінал цього звіту зберігається в гамбурзькому державному архіві. Штельцнер пише:

„Князь Войнаровський (в ориґіналі Printz Wojnarowsky), племінник козацького гетьмана (des kosakischen Feldherrn) Мазепи, перебував тут деякий час і мав часті зносини зі шведами, що мешкали в Гамбурґу. Про те дізнався царський резидент, Беттіґер, і сповістив царя. Він дістав наказ заарештувати Войнаровського і показав цей наказ маґістратові, прохаючи в нього дозволу на арешт. Високий маґістрат дав у цьому дусі доручення полковникові Вольденберґові з підкресленням, що, коли названий князь буде арештований, він залишиться під охороною міста.

Дня 12 жовтня Войнаровський був в гостях у графині Бількен. Про це довідався резидент Беттіґер і звернувся до полковника Вольденберґа, щоб той схопив Войнаровського. Полковник Вольденберґ дібрав собі для цього вояків і засівся на Войнаровського. Коли Войнаровський,

(Продовження буде).

Євген Рудий

ШЛЯХАМИ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

Сорок років минає з того часу, коли розгорілась пожежа першої світової війни. І стільки ж років існує серед українського народу легенда про Українських Січових Стрільців, які виступили із зброєю в руках проти вікового ворога України — Москви. Чотири десятки років...

В 1914 році на Західньо-Українських Землях створено леґіон, початок майбутньої армії Української Держави, леґіон невеликий числом, зате дух геройства, лицарського братерства і безмежної самопосвяти в боротьбі за українську справу, це головна прикмета всіх членів цього леґіону.

Безперечно, велику ролю в творенні леґіону УСС-ів відограла й романтика, але це ж і нічого дивного, коли зважити те, що остання збройна сила України — козацьке військо — давно перестала існувати. Україна жила в піснях народу, завжди відгребуваній традиції, в народній самобутності, в творчості Шевченка, Лесі Українки та інших письменників. В пам'яті народу залишився образ козацької Січі. І тому назва „Січові Стрільці" нав'язувала до традиції. Романтика, що нерозривно зв'язана з традицією давньої слави українського війська, мусіла наново стати складовою частиною способу думання новітніх січовиків, вояків леґіону УСС-ів. Дехто сьогодні підсміхається, коли згадує про „Червону калину", чи про „лицарів абсурду", маючи на увазі леґіон УСС-ів. Неправильно робить той, що так ставить справу, бо цим лише доказує те, що не зумів оцінити того періоду відродження новітньої збройної сили українського народу.

Але не лишень романтика „абсурду" стала основою буття УСС-ів. Разом з романтикою йшла дія великого політичного значення, дія відроджування військових традицій серед всього українського суспільства. І це показалось в дальших роках першої світової війни, тоді, коли прийшлось воювати українському народові під своїм національним прапором, за свою державу, проти ворогів із півночі і заходу. Романтика „лицарів абсурду" дала того живущого корму всьому українському війську, якби воно пізніше не називалось: УГА, армія УНР, чи повстанські загони Холодного Яру, а також Карпатської Січі, Українській Дивізії з другої світової війни, або героїчним загонам УПА.

Сама назва „Українські Січові Стрільці" вказує ще і на те, що традиції соборности українського народу не завмерли на Західньо-Українських Землях, і пов'язання УСС-ів із традиціями козацької Січі — це доказ, що в політичному змислі УСС були передбачливі і ставку свою клали саме на боротьбу за волю цілости українських земель. І нічого дивного, що давні УСС стали зав'язком Корпусу Січових Стрільців, нічого дивного, що старшини УСС-ів стали керівниками повстанчих загонів або підпільної боротьби і на Західніх і на Східніх Українських Землях.

Велику ролю відіграли УСС в нав'язуванні контакту із братами-українцями з-над Дніпра, що знайшлись примусово в рядах російської армії. Саме тому, що УСС були належно політично вишколені, вже в періоді передвоєнної своєї діяльности, — зуміли вони повести правильну роботу в напрямку творення одностайного фронту всього українського вояцтва. От, пригадати б собі тільки неодноразові зустрічі УСС-ів із українськими вояками в російській армії, зустрічі таки на фронтовій лінії, коли то брат брата обнімав і присягав один одному станути в слушному часі до боротьби за свою таки, всеукраїнську справу. І той час слушний прийшов і УСС розбрились по всіх військових частинах української армії і всюди вели роботу в напрямі цементування „одностайної політичної думки.

УСС внесли великий вклад до української культури. Стрілецькі пісні, які сьогодні залюбки співає наша молодь, і військового жанру і романтично-любовні вальси, — це творчість наших поетів і композиторів, що творили не над берегом спокійного озера, але в стрілецьких окопах, під звук розривних ґранатів. Спомини, белетристика тощо, — які вичерпують нашу військову тематику, це власне праця УСС-ів в першу чергу. Жадний інший період наших збройних змагань не залишив по собі стільки слідів в нашій поетичній та прозовій творчості, як період боротьби УСС, оспіваний самими ж вояками тієї частини.

УСС найскорше і найправильніше зрозуміли суть того, що не за партійну Україну повинні вони боротись, але за Україну, що була б власністю всієї української нації, всіх політичних і релігійних переконань. Тому теж треба сьогодні з подивом пригадувати те, що, коли в леґіоні УСС-ів, у виструнчених рядах станули давні політичні противники один біля одного, то вони перестали бути політичними противниками, а стали товаришами зброї, побратимами. Неодин з партійних лідерів, взявши на себе однострій УСС, урочисто заявляв, що на час війни за свободу українського народу він перестає бути членом тої чи тої партії.

Леґіон УС не був великий числом, не тому, щоб не було охочих до боротьби, а тому, що такі були умовини під австрійською окупацією. І тому, може, дехто не надає значення боєвій силі УСС. — А так воно в дійсності не було. Боєві виступи УСС були справжніми подвигами військового значення, чи то на горі Маківці, чи над річкою Стрипою, чи в інших незличимих місцях української землі. УСС по геройськи вигравали бої із багатократно переважаючими полками російської армії і неодноразово виказували вміння військового мистецтва, славно продовжуючи традиції своїх предків Запорізької Січі. Австрійське головне військове командування не могло промовчувати тих геройських подвигів УСС-ів і в своїх наказах відзначувало з подивом бої, в яких головну ролю відогравали стрільці.

Боротьба УСС — це початок совітніх збройних змагань українського народу, це відновлення традицій козаччини, це поміст між минулим а сьогоднішнім. Це перемога духа на матерією, це криниця, з якої черпатимуть ще довго живущу воду і сьогоднішнє і прийдешнє покоління. Значення нашої боротьби зрозуміло найкраще молодше покоління і рік-річно на горі Маківці, мимо строгої заборони польської поліції, збирались багато-тисячні маси нашої молоді, щоб відновлювати присягу йти слідами лицарів Червоної Калини. І гордо, на сороковому році з дня постання леґіону УСС, можуть дивитись члени Братства УСС, на те, що їх почин з 1914 року не залишився лише коротким епізодом наших визвольних змагань, але й тепер його здійснюють безупинно в боротьбі з кожночасним окупантом України.

Стрілецьку зброю перейняли молодші покоління, і цю зброю держать сильно в руках.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Об'єднаний Комітет пожвавлює працю.

Дня 21-го серпня 1954 р. відбулось чергове засідання Комітету Об'єднаних Американсько-Українських Організацій — Філії УККА в Ню Йорку. Наради відбулись в приміщенні Українського Народного Дому і в них взяли участь члени Управи та Контрольної Комісії під головуванням п. П. Кучми, головного контрольора УНС.

Серед звітувань та намічення праці на будуче, Комітет особливо звернув увагу на діяльність референтки Суспільної Опіки п-ні Наталії Яворської, яка вела свою діяльність в двох основних напрямках: Медично - матеріяльної й моральної допомоги хворим убогим українцям та забезпечення правної допомоги потребуючим убогим українцям. Комітет звертає особливу увагу на велике зрозуміння справи українськими лікарями; як д-р Осінчук, д-р Макарушка, д-р Сушків, д-р Баран, д-р Макаревич й д-р Воєвідка, які безкоштовно, на рекомендацію нашого Комітету, лікували, давали ліки та навіть переводили операції. Усім їм належить особливе признання й подяка. Така допомога велась в співпраці з нюйоркським Відділом Самопомочі, Марійською Дружиною, Самостійним Золотим Хрестом ім. Ол. Басараб та іншими. Відвідувано також хворих по шпиталях в Ню Йорку, Бронксі й Брукліні.

Юридичні безплатні поради, на рекомендацію Комітету, уділювали українські адвокати: Гаврилко, п-ні Оля й Галя Купчинські, Пізнак, Ярема, Волинець і інші, за що належиться їм щира подяка від Комітету.

Суспільна опіка, крім медичної й правної допомоги та відвідування хворих, зорганізувала акцію збірки книжок для українців хворих по шпиталях. А наші редакції „Свобода" та „Америка" висилали по 10 дарованих примірників часописів на цю ціль. Перший відгукнувся на акцію збірки книжок відомий бизнесмен пан Василь Пуйда, який закупив на 75 долярів 50 книжок: оо. Василияни подарували 43. Книгарні: Арка 17, Говерля 16. Сурма 20. Головна Управа СУМА 11, голова Коміт. Об'єднаних Організацій Петро Кучма 2, разом 159 книжок розподілено по шпиталях, де часто перебувають українські пацієнти. Жертводавцям щиро дякує Комітет. Також Головні Управи ООЧСУ, СУМА, ОДВУ насилали свої журнали для хворих по лічницях. Цей звіт одобрений річними зборами рішено поміститися на сторінках української преси, як вчинок гідний до наслідування. З черги Екзекутива Комітету Об'єднаних Організацій м. Ню Йорку докладно обговорила програму Протестаційної Маніфестації проти 300-літнього поневолення України Москвою, яка відбудеться в неділю. 19-го вересня 1954 р. в Мангетен Сентер в Ню Йорку, де з англійською промовою виступить проф. д-р Лев Добрянський, голова УККА, а з українською доповіддю про Переяславську Угоду виступить проф. д-р Олександер Оглоблин, як також кандидат на губернатора стейту Ню Йорк Аверел Герриман, мейор міста Роберт Ваґнер та інші. Крім того виступлять з'єднані хори Ню Йорку під диригентурою Ігора Соневицького. До масової участи запрошується всі організації з прапорами. Окрему відзначку виготовив артист графік Яків Гніздовський, яку в коротці будуть розпродувати по Ню Йорку. Також приготовлено програму зборів організацій, які мають відбутися в суботу, 28 серпня 1954 р., в цілі обговорення детайлів та евентуального походу, який теж проєктується відбути рівночасно в Ню Йорку.

Культурно - освітня реф. Ірина Повзанюк предложила для одобрення плян конференції українських радіоавдицій нашої метрополії, що має відбутися в коротці та устійнено дату дітючого концерту на неділю 14 листопада 1954 р. в приміщенні Фешин Інститут в Ню Йорку, дохід з якого призначено на діточу бібліотеку. Листопадову Академію визначено відбути 31 жовтня 1954 р. в Вашинґтон Ірвінґ Гай Скул в Ню Йорку та Академію з нагоди Самостійности й Соборности України постановлено відзначити 23 січня 1955 р. в залі Тавн Гол з добірними програмами.

Комітет, на пропозицію культ. осв. реф., прийняв рішення відзначити відповідною імпрезою відкриття нової домівки Комітету Об'єднаних Організацій м. Ню Йорку, яка знаходиться в Українськім Народнім Домі при 140-142 Друга Евеню Кімната 42 в Ню Йорку, та де щоденно від 4 до 6 по обіді секретар та реф. Народного Фонду УККА приймає національний даток й полагоджує всі справи Комітету.

Д-р О. Соколишин, інф. реф.

Картерет, Н. Дж.

Ще про нашу громаду.

Прошу Хвальну Редакцію помістити декілька заввaг до допису п. Миколи Величка про Картерет, Н. Дж. поміщеному в „Свободі" дня 6-го серпня ц. р.

Не можна заперечити того, що Картерет є миле містечко, в якому старі іміґранти поселились на початку цього сторіччя. Вони вросли в американський ґрунт і, завдяки вольностям цієї країни, могли свобідно розвивати свої церковні й народні установи. Перебули і гаразди і недостатки депресій, що відомі всім старим іміґрантам: Твердження дописувача про те, що „всі вони живуть тут в достатку", не вповні правдиве; — є такі, що втішаються певним достатком, а є й такі, яким того добра бракує. Це залежить від працездатности та затруднення, від того, чи нащадки старшої іміґрації вже дорослі і теж затруднені та від інших життєвих обставин, як також від ощадности, що притаманна більшості наших людей.

Правда, що українці в Картерет мають дві церковні громади, а не три, як твердять Вшн. Дописувач. Перша українська громада гуртується при українській православній церкві Ст. Димитрія. При ній існує Тов-о „Запорізька Січ" 342 відділ УНСоюзу і відділи двох інших українських братських організацій, а також 8 жіночих, мужеських та молодечих організацій. Є українська Рідна Школа і фреквенцією численніша Недільна Школа (100 дітей). Окрім церкви і парафіяльного дому, громада є власником двох домів, що віддаються в аренду, і одноакрової площі при головній вулиці, на якій покищо стоїть заля, яка показалась замалою для наших потреб, а тому на цій же площі громада приступає до будови великого, модерного Народного Дому коштом вище (170,000) дол. Вартує відмітити, що громадяни другого покоління займають більш і менш видні позиції в міському уряді, поліційному департаменті і різних установах, нпр. ветеранів, Першої Допомоги („Фирст Ейд), пожарної сторожі і т. п., а також і те, що з-поміж вище 300 вояків, наших парафіян, один був відзначений найвищою медалею „Конґресенал Медал оф Анор". Парафіяни того другого покоління також активні в політичному житті в місті.

Стоїмо на американській засаді повної свободи віровизнання і коли основується ще одна українська церковна громада, що в ній більшість творять українці нової іміґрації, ми кажемо: „щасти, Боже".

Не можна погодитись з твердженням Вшан. Дописувача про „третю українську" церковну громаду, якою він вважає парафію при гр. кат. церкві Св. Іллі. Ця парафія складається з давних іміґрантів з Закарпаття, а також з гр. кат. мадярів. Ані назвою, ані по національній свідомості це не є українська громада, такою вона себе не признала і досі не признає. Можна мати надію, хоч надто слабу, що ця велика числом громада ще колись визнає себе українською, але це лише надія. Не лише в нашій місцевості, але скрізь, де існують подібні громади, є широке поле для праці свідомих закарпатських українців — широке і невдячне. Про це можна переконатись з Пастирського Листа Преосв. Кир Даниїла (Іванча), владики Питсбурської Дієцезії Грецького Обряду з дня 7-го серпня ц. р. В ньому Владика Даниїл пише, що повернув з прощі до Риму і привіз запевнення, що дієцезія, якою він керує, не „будет соєдінена с Филаделфійською Українскою Епархією". А далі Преосв. Даниїл пише до своєї пастви:

„Богу да будет благодареніє..., что Свята Конґреґація для Восточной Церкві... дала мні право публічно оголосіті, что наша Піттсбурґска Візантійска - Словянска Епархія не будет разділенна ілі соєдіненна ілі тепер ілі в предвідящой будучності; что церковно ми останемося такімі, якімі ми билі і єсме... Карпато-Русінамі, Мадярамі, Хорватамі... должен я спомнуті, же подчас моєї... авдієнції с Святійшім Отцем... он спомнул, якій глубокій жаль мает колі... віділ жестокі і неумисленни распрі между Кафтолікамі разних народностей і котори дозволяют, чтоби політическі ссори і амбіціі препятсвовалі і оскверняли покой запрічіняющій і соєдіняющій амальґам Єдиной Хрістовий Церкві. Вслідствіє многорочного наблюденія, мусіме со жалем спомнуті, что наші Галіційскі братя непрестанно обясняют справи Русінов-Карпато-Русінов же то „Украінскі!" Колі споміналот наших Епіскопов: Ромжу, Стойку, Ґойдіча, Гопку, даже і мою особу, оні називают нас „Карпато-Украінцамі!" І колі їх „Украінска Кафтоліческая Печать" споміная чтось о наших событій ілі активностей, оні всегда називают тих событій „Карпато-Украіскімі", такім путем раздражают і оскорбляют наш не-Украінскій народ..." („Вестнік Греко-Кафт. Соєдіненія", Гомстед, Па., 12 серпня 1954).

У редакційній статті, поміщеній в тому ж часописі, про „Історіческій Пастирскій Ліст Преосв. Епіскопа Даніїла", читаємо, що той Владика дуже занепокоївся з приводу погосок, немов би його дієцезія „будет прікапцана к Філаделфійской Украінской...", отже постановив „сділаті кончіну тім неправдивім слухам і пошол нащівіті Св. Рімску Століцу", де дізнався, що всі ці поголоски незгідні з правдою. А далі читаємо в цій статті:

„Украінци би малі уже знаті, что їх політическі махінаціі і что їх фанатізм шкодіт Церковному Возсоєдиненію... От імені Гл. Уряда і членства Греко-Юафтоліческого Соєдининія щіро - сердечно гратулюєме Преосв. Архієрек Даніілу, которий прінес як для Соєдіненія так і для всіх Греко-Кафтоліков Русінов радостну новину от Святой Рімской Століци"..." („Вєстнік Греко-Кафт. Соєдиненія", Гомстед, Па., 19 серпня 1954).

Досі ми ще не чули про те, щоб котра з тих парафій, що находяться в юрисдикції Преосв. Даниїла, заявила себе українською, щоб котра підтримувала УКК, ЗУАДК, чи іншу українську установу. А це іменно є ті речі, що свідчать про національну свідомість громад і одиниць, яких зараховуємо до великої української спільноти в ЗДА. Навіть коли яка громада, без огляду на її віровизнання, визнає себе українською, але наших всенародних установ не підтримує, то її український характер треба вважати доволі сумнівним і непевним.

Інша річ, що в єпархії, якою керує Преосв. Даниїл, зроблено упродовж останніх років певний крок уперед, бо закинено вживати назва „Русска Греко-Кафт. Епархія", чи „Амерiканско-Русскій Вєстнік". Тільки час, а також наполеглива освідомлююча праця, ведена закарпатськими українцями, можуть болай якусь частину наших спантеличених братів навернути до того, що вони будуть признаватись до одної спільної Матері-України.

Григорій Волянський,
(предс. Тов-а „Запорозька Січ", 342 від. УНС).

Посвячення Дому Української Культури

В суботу 21-го серпня 1954 зполудне відбулося посвячення Дому Української Культури в Ню Йорку. Голова Наукового Товариства ім. Шевченка в Ню Йорку проф. д-р Роман Смаль-Стоцький відкрив урочисте засідання Управи НТШ промовою про засади християнського світогляду Тараса Шевченка, який вмів узгіднити у своїй творчості християнство й український патріотизм. Голова НТШ зложив гарячу подяку Українському Конґресовому Комітетові та всім платникам УНФонду, згадав світлу пам'ять члена-основника Дому Культури Семена Угорчака, подякував дальшим членам основникам в особах п. Якова Удича з Ню Йорку і д-ра Василя Стефурака з Шікаго,, всім членам-прихильникам і всім жертводавцям, що причинилися до купна й перебудови дому, понадто Гол. Управі „Провидіння за уділення гіпотечної позики. В Домі Культури міститься НТШ, УКК, ПАУК, а крім того мають в ньому приміщення: Університет Українознавства, Український Технічний Інститут, Український Студентський Фонд. Поручаючи дім дальшій опіці українського громадянства, голова запросив Впр. о. д-ра Михайла Ваврика, ЧСВВ, доконати акту посвячення дому. Після посвячення о. д-р Ваврик повітав новий здобуток української культури в Ню Йорку та виголосив многоліттєвіє всьому членству НТШ, благословлячи наукову працю для визволення України й оборони Америки.

Офіційне відкриття Дому Української Культури з участю громадянства відбудеться восени.

ВІСТІ ЗІ СФУЖО

ОЛЕНА ЛОТОЦЬКА В РИМІ

У пляні своєї подорожі по Европі, Олена Лотоцька, голова Союзу Українок Америки, дня 2 серпня прилетіла до Риму. Дня 6 серпня була на авдієнції у св. Отця у його літній палаті. Другого дня промовляла через радіовисильню Рим до сестер-українок поза залізною заслоною. Відвідала Колеґію св. Йосафата і кількох українських жінок, що живуть у Римі. Дня 9 серпня відлетіла до Парижа.

ВІДПОРУЧНИЦЯ СФУЖО НА КОНФЕРЕНЦІЇ ВСЕ-ЦЕЙЛОНСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЖІНОК

У днях 24 і 25 липня відбулась у Коломбо, столиці Цейлону, конференція Все-Цейлонської Організації Жінок, темою якої була освіта жінки в Азії. У конгресі взяли участь освітні діячки з Европи.

СФУЖО доручило своїй співробітниці, інж. Надії Глинянській - Шехович, взяти участь у цій конференції у ролі спостерігача. Вона була одинокою европейкою з Цейлону, що й відмітила місцева преса. Інж. Глинянська-Шехович взяла участь у праці комісій, де подала кілька прикладів із освітньої політики на українських землях. З нагоди її виступу місцева преса подала інформації про СФУЖО.

Пресова референтура СФУЖО.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ

НОВЕ „ІНТЕРВ'Ю" КРУТІЯ — В СОВЄТСЬКІЙ ПРОПАҐАНДІ

Ню Йорк. — У зв'язку з передачею через київське радіо т. зв. „інтерв'ю" з Осипом Крутієм у дні 1 серпня ц. р., Американський Комітет для Визволення від Большевизму розіслав до преси повідомлення, в якому звертається увагу на деякі подробиці цього „інтерв'ю". Після того, як 18 травня ц. р. Осип Крутій, що втік був до комуністів, зараз в першій своїй, очевидно, продиктованій йому заяві намагався очорнювати українську політичну еміґрацію в цілості та окремих її діячів, а згаданий Американський Комітет представити, як установу для вербування шпигунів з-поміж політичних еміґрантів, так само й цей черговий виступ Крутія пішов по тій самій лінії. Форма „інтерв'ю", що його нібито перевів із Крутієм Степан Мацієвич, „кореспондент проґресивних українських часописів на американському континенті", мала викликати враження, що Крутій дійсно говорить, як вільна людина, і що те, що він сказав, — його власна опінія. А щоб ступити вістря того загального переконання, яке настало серед еміґрації після втечі Крутія, що Крутій — це зрадник, сфабриковане совєтською пропаґандою „інтерв'ю" з Крутієм старається подати причини, які ніби спонукали Крутія до переїзду до східньої зони Німеччини. У жовтні 1953 р. (казав Крутій в „інтерв'ю") йому, Крутієві, як секретареві Української Соціялістичної Партії, казав В. А. Доленко, голова Селянської Партії, що він, Доленко, дістав був фонди під час свого минулорічного побуту в Америці від таких впливових людей, як Стівенс, Кейтс, Куніголм і інші, щоб під фірмою Української Національної Ради розгорнути широку шпигунську роботу між совєтським військом в Німеччині й Австрії та підготовляти аґентів для вислання в Україну. „Як висловився Доленко (казав Крутій) американською ідеєю є захопити Україну і підкорити її довгій окупації".

Американський Комітет покликується на заяву віце-адмірала Стівенса, голови Американського Комітету для Визволення від Большевизму, з 20 серпня ц. р., яка рішуче заперечувала заміти, пороблені Крутієм у відношенні до того Комітету. Американський Комітет, мовляв, не є і ніколи не був заанґажований в будь-якій шпигунській акції, ані теж ніколи не шукав допомоги чи співпраці в такій акції від будь-якої одиниці чи якоїсь еміґрантської групи. Він не думає теж — сказано в заяві Американського Комітету — коли-небудь в будуччині анґажуватись в такій акції і ніколи не плянував та не плянує висилати аґентів в Україну".

„Зокрема, Американський Комітет ніколи не дискутував з п. Доленком про такі справи, як ота. Погляд, приписаний п. Доленкові, що американською ідеєю є захопити Україну і підкорити її довгій окупації, це вигадка совєтської пропаґанди, яка дуже прозоро намагається насторожити український нарід проти земляків, що перебувають на антикомуністичній еміґрації, і посіяти страх перед Америкою", — заявив адмірал Стівенс.

ТАЄМНИЧИЙ СВІДОК БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ

Перед очолюваною конґресменом Бентлі конґресовою комісією дослідів комуністичної аґресії, зізнавала в Ню Йорку одна жінка з Мадярщини, яка була там під час большевицького „визволення" країни. Вона говорила про численні злочини совєтських вояків, які теж і її саму багато разів знасилували. Ця її власна трагедія була причиною того, що вона зізнавала інкоґніто, скривши лице за спеціяльним екраном. На фото: конґресмен Бентлі переводить заприсяження таємничого свідка. Збоку приглядається конґресмен Фіґен, член комісії.

Мало французів вернеться з комуністичного полону

Ганой. — Французьке командування зберігає в строгій таємниці число полонених, які мають вернутися з комуністичного полону в Індо-Китаї. Коли війна офіційно скінчилася 27 липня ц. р., то за даними, проголошеними по день 31 травня, „пропали в акції" 48,370 осіб, в тому числі 20,918 членів французького експедиційного корпусу і 27,452 в'єтнамці. Американська преса повідомила з власних інформаційних джерел, що комуністичні в'єтмінці тримають коло 28,000 полонених, в тому числі коло 16,000 членів французького експедиційного корпусу, включно з французами, членами чужинецького леґіону й африканцями. Тим часом вже після заключення умови про виміну полонених виявляється, що комуністи звернуть мабуть дуже мало членів французького експедиційного корпусу Багато їх згинуло під час маршу з поля боїв до табору, а чимало померло в комуністичних таборах. Велике число німців, членів чужинецького леґіону, комуністи відіслали до Східньої Німеччини через Китай і Совєтський Союз, частину в'єтнамських полонених просто включили в свою армію, а багато інших, головно в'єтнамців і північно-африканців, до такої міри розпропаґували, що вони буцімто самі відмовляються від повороту.

ТАРЗАН, ч. 3331. Розвага.

Тарзан, Рондар і Дорія тихо підкрадались темним і пустим палацовим парком. Нагло Рондар вхопив Тарзанову руку і вказав на малу задню хвіртку в парковому мурі.

Мавполюдина підняла кийок і кинула через стежку, притягаючи увагу вартівників.

Мовчки, немов тінь, Тарзан підповз із корчів ззаду від них.

Спорт

УАСТ „ЛЕВИ" ШІКАҐО — УСК НЮ ЙОРК

Перші змагання за українське футбольне мистецтво Америки.

Ню Йорк, 23 серпня 1954. — В неділю, 29 серпня ц. р. відбудеться у „Вітровому Місті" — Шікаґо подія колосального значення для історії і розвитку нашого спортового життя на терені ЗДА. В цей день там відбудуться перші — із серії „вдома — і — вдома" — змагання за неофіційний чемпіонат нашого футболу (копаного м'яча) між мистцем зони Північ — УАСТ „Леви" Шікаґо і переможцем зони Північний Схід — УСК Ню Йорком.

Не повторюючи детальних фактів цих змагань (що ми вже зробили у 8-му числі „Українського Спорту"), ще раз підкреслюємо моральну цінність цих змагань для самих учасників і також підйом, що вони повинні викликати серед спортовців і їх прихильників.

Як довідуємося від відомого спортового звітувача з Шікаґа п. Романа Дубляниці, „Леви" гідно приготовляються до цих перших змагань, щоб надати їм як найбільш врочистий і святковий настрій великої події. І так вже в суботу, 28 серпня ц. р., вечором відбудеться на Українській Спортовій Програмі міста Шікаґа (анаунсер Роман Дубляниця) інтерв'ю з представниками дружин і відомими спортовими журналістами і діячами.

Віримо, що в цей день очі всіх активістів і симпатиків нашого спорту в ЗДА і Канаді будуть звернені на Шікаґо. Вислід змагань буде поданий у щоденнику „Свобода" з вівтірка, дня 31 серпня ц. р. Другі змагання відбудуться в Ню Йорку, дня 12 вересня ц. р., на яких відбудеться святочне вручення першунові чаші від Українського Народного Союзу.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Бажаючи присвятити наступне (9-те) число сторінки „Український Спорт" обидвом змаганням за наш футб. чемпіонат ЗДА, ми помінялися датами із сторінкою СУМА „Шлях Молоді". І так, замість 4-го вересня „Укр. Спорт" появиться 18 вересня. З цієї причини висліди футбольного контесту „У. С." будуть вже подані в цьому числі.

Роман Лисняк.

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ"!